ANT

Haftalık Dergi • 3 Haziran 1969 • Sayı 127 • 125 kuruş

Bankaların Aşırı Kârları ve Kredi Yağması

FETHİN 516. YILINDA

İSTANBUL KAPİTALİST İŞGALİ ALTINDA!

HAFTANIN NOTLARI

25 mayıs **26 mayıs** **27 mayıs** **28 mayıs**

Kılıç değil, çıkar avı!

Batı Almanya Başbakan yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Willy Brandt geçen hafta Türkiye'ye gelmiş ve hükümet yetkilileri ile Ankara'da bir süre görüştükten sonra İstanbul'da kılıç balığı avına çıkmıştır. Brandt, Ankara'da düzenlenen «çaylı basın toplantısında» Almanya'nın Boğaz Köprüsü için kurulan uluslararası Sendikaya katılacağını söylemiş ve «Biz Almanlar Türk hükümetinin bize Ortadoğu meselesi hakkında ileteceği bilgiler için minnettarız» demiştir. Yayınlanan Türk — Alman ortak bildirisinde de «Almanya'nın boğaz köprüsü yapımına katılma kararından Türkiye'nin duyduğu memnuniyet» belirtilmiş, fakat sınırlardan çevrilen işçiler ve turistlerden herhangi bir söz edilmemiştir. Bu ziyaretin «Avrupa için barış politikası»ndan söz eden, gerçekte Hitler faşizmini yeniden hortlatmak amacı ardında koşan Federal Almanya'nın Türkiye'de yeni yatırım ve kâr alanları aramak için yaptığı bir nabız yoklaması olarak değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

Sudan'da darbe

Sudan'da genç subaylar bir askeri hükümet darbesi yaparak yönetimi ele geçirmişlerdir. Duruma tamamen hakim olan «İhtilal Konseyi», parlamentoyu ve siyasal kuruşları lağvetmiştir. Darbenin nedeni, Cumhurbaşkanı El Ezheri ve Başbakan Mahcub'un başında bulundukları «milliyetçi - muhafazakâr» yönetimin, ülkenin temel sorunlarına çözümyolu getirememesi, hattâ istikrar ve asayiş sağlayamaması, demokratik bir ülke olarak görülen Sudan'da iktidarın birkaç nüfuzlu kişi ve bazı aşiret liderleri elinde bulunmasıdır. Binbaşı rütbesindeki genç subaylardan kurulu solcu askeri cuntanın başkanlığına, albaylıktan tuğgeneralliğe yükseltilen Cafer En Nimari'nin atandığı açıklanmıştır. Başbakanlığa ve dışişleri bakanlığına da cuntanın tek sivil üyesi Ebubekir Awadallah getirilmiştir. Yeni başbakan, siyasi ve ekonomik reform hareketlerinin derhal başlatılacağını açıklamıştır.

İrtica yuvası

Ankara Üniversitesi Senatosu'nun kurduğu bir komisyon, özellikle son yıllarda bir kısım öğrencilerinin irtica olaylarına karıştığını, hattâ öncülük ettiğini gözönüne alarak Ankara İlahiyat Fakültesi'nin kapatılması gerektiğini bir raporla Senato'ya bildirmiştir. Fakültede okutulan bazı derslerin, başka fakültelerin ders programlarına alınmasını tavsiye eden rapor dört ay önce verildiği halde, ancak Öktem'in cenazesinden sonra meydana çıkartılmıştır. Önümüzdeki günlerde görüşülecek olan raporu diğer öğretim üyelerinin de benimsedikleri anlaşılmaktadır.

Mahkûmlara ateş...

İçeriye esrar soktuğu için başka cezaevine nakledilmek istenen bir mahkûmu himaye ettikleri ve böylece «isyan» çıkardıkları gerekçesiyle Üsküdar Toptaş Cezaevi'ndeki mahkûmlara, Üsküdar Savcısı Osman Mikdat Kılıç'ın emriyle ateş açılmış ve onbir mahkûm yaralanmıştır. Olay, ANT'a «Toptaşı'nda asayiş berkemaldir» yollu tekzipler gönderen Üsküdar Savcısı'nı tekzip eder niteliktedir.

Zorbalık devamda...

Yetkililerden müsamaha, hattâ teşvik gören faşist komandoların toplantı basmak, adam öldürmeye teşebbüs etmek gibi faşist zorbalıkları devam etmektedir. Karadeniz Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği'nin düzenlediği eğlence gecesi de zorbalar tarafından basılmıştır. Başlarında Trabzon Bölgesel Yürütme Kurulu Başkanı ile Ülkü Ocağı Başkanı'nın da bulunduğu kırk kişilik güruh, geceye katılan bazı kişileri yaralamışlar, fakültenin camlarını kırmışlar ve yaralıları hastaneye taşıyan otobüse de saldırdıktan sonra dağılmışlardır. Birlik Başkanı Alptekin Bayhan, gerekli tedbirler alınmadığı takdirde üzücü olaylar meydana gelebileceğini belirterek **yetkilileri protesto etmiştir.**

27 Mayıs günü yüksek rütbeli subaylar Anıt Kabir'de

Aybar'ın af teklifi

TİP Genel Başkanı Aybar, «genel af» çıkartılması için hazırladığı teklifi, altında TİP milletvekillerinden Yunus Koçak ile Tarık Ziya Ekinci'nin de imzaları bulunduğu halde, meclis başkanlığına vermiştir. Teklif, fikir ve basın suçlarının tamamı ile, bazıları hariç, bütün adi suçluların affını kapsamakta, ayrıca verilmiş ölüm cezalarının da müebbet hapse çevrilmesini öngörmektedir. Ancak, parlamentonun tatile girmesi nedeniyle teklif görüşülememiştir.

125 işçi tutuklu

Kendi yurtlarında aç ve işsiz bırakıldıkları için yurt dışında çalışmak zorunda kalan ve yetkililerce de hiçbir ikazda bulunulmadığı için turist pasaportuyla çeşitli Avrupa ülkelerinde çalışmaya giden Türkiye'li işçilerden sadece Belçika'da 150'sinin tutuklandığı açıklanmıştır. Tutuklananların çoğunluğunu, Belçika'da çalışan işçilerin yakınları teşkil etmektedir. İşçilerimiz «kanunsuz davranışta bulunmak»la suçlandırılmaktadır. Bu faciaya rağmen, hükümet ve resmi makamlar hâlâ ciddi bir tedbir almamışlardır.

Kiralık kadın avı!

Amerikan 6. Filosu'na bağlı bir hücumbotla Fethiye limanına gelen Amerikan denizcileri, rıhtım boyunda kadın ve kızlara içkili olarak sarkıntılıkta bulunmuşlar, gece de ellerinde içki şişeleri olduğu halde sokak aralarında rastladıkları Fethiye'lilerden kiralık kadın ve kız istemişlerdir. Amerikan erlerinin hareketleri, ilçede Amerikan emperyalizmine karşı tepkiyi daha da şiddetlendirmiştir.

Tiyatroya saldırı

«Halka dönük bir eylem olan halk oyunlarını halka ulaştırmak» amacıyla kurulan «İşçinin Tiyatrosu» da Çamlıca'daki bir mesire yerinde «Vatan yahut Amerika» oyununu temsil ederken İslam Enstitüsü öğrencilerinden birkaç zorbanın saldırısına uğramışlardır. Oyunu seyreden halk saldırıyı önlemiştir.

Hürriyet Bayramı

27 Mayıs 1960 hareketinin yıldönümü, darbenin ve idamların meşru olup olmadığı tartışmaları ve bu darbe ile devrilen DP iktidarının günümüze kalan mensuplarının siyasi hakları konusunda yapılan spekülasyonlarla kutlanmıştır. FKF ve dört öğrenci kuruluşu, kendilerine polisle aynı safta yer verilmesini protesto amacıyla İzmir'deki törenlere katılmamışlardır. İstanbul'da yapılan törende ise, gazeteci ve genç dövmekle ün yapan toplum polisleri gençlik, ordu ve halk temsilcileriyle elele geçirtilmiştir. Yine İstanbul'da Anadoluhisar Fikir Kulübü'nün ve diğer gençlik örgütlerinin 27 Mayıs dolayısıyla çeşitli yerlere astıkları Anayasa ile ilgili ilanlar meçhul şahıslar tarafından parçalanmış ve yerlerde sürüklenmiştir. Ankara'da 27 Mayıs töreninde aykırı bir ses çıkmasını önlemek için, mutad konuşmaların yapılması engellenmiştir. Aybar 27 Mayıs mesajında, hükümeti anayasayı çiğnemekle suçlamıştır.

Özel okullara fatiha!

Uzun süreden beri boykotta bulunan İstanbul'daki özel yüksek okullar öğrencilerinden 240'ı, Kadıköy Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu önüne, üzerinde «Özel okulların ruhuna fatiha. Sonuna kadar direneceğiz. 43 bin kişi burada yatıyor» yazılı siyah bir tabut getirerek nöbet tuttuktan sonra altı otobüslük bir kafile halinde Ankara'ya hareket etmişlerdir. Öğrenciler, Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığı önüne kadar yürüyerek bu siyah tabutu yakmışlar ve hazır bulunan gazetecilere, hazırladıkları özel okullar kanun taslağını vermişlerdir.

Gençlik Kongresi

Federal Almanya'daki öğrenci derneklerini içine alan ATÖF (Almanya Türk Öğrenci Federasyonu), 15 - 18 Mayıs günleri arasında Braunshweig'ta bir Ulusal Gençlik Kongresi düzenlemiştir. Kongrede Türkiye'nin iktisadi ve sosyal yapısı, kurtuluş savaşımız ve üçüncü dünya, devrim ve gençlik konuları tartışılmıştır. İşçilerin de katıldığı tartışmalar sonunda, düzen kökten değişmedikçe Türk halkının gerçekten özgür olamayacağı saptanmıştır. Toplantıyı faşist tutumuyla tanınan öğrenci müfettişi Ali Rıza Özgüç de izlemiş, marifetleri belgelerle ortaya konunca bunları yüzü kızarmadan yadsımağa kalkışmış, daha sonra da toplantıyı terketmiştir. Toplantıda, ayrıca, öğrencilere uygulanan yönetmelik de şiddetle eleştirilmiştir. Daha sonra gençliğin devrimci görevi saptanmıştır.

Peru'nun mücadelesi

Peru Hükümeti, son aldığı bir kararla, ABD'den, ülkesinde bulunan Amerikan askeri ataşelerinin çekilmesini istemiştir. Peru Hükümeti'nin bu kararına, Amerika'nın Peru'ya yapmakta olduğu askeri yardımı kesmesinin sebep olduğu ifade edilmektedir. Daha önce ANT'ta da belirtildiği gibi, General Velasco Alvarado başkanlığındaki cunta, Peru petrollerinin işletmekte olan International Petroleum şirketine elkoymuş ve bu firmanın vergi kaçakçısı olduğunu belirterek tazminat ödemekten imtina etmişti. Amerikan emperyalizmine karşı açtığı bu mücadele ile, Peru, Latin Amerika kıtasında ikinci bir Küba haline gelmektedir.

Zorba müteahhitler

İstanbul'da Azapkapı geçit inşaatını yapan Müteahhit Saadettin Vural kardeşler, ali kıran baş kesen gibi davranarak 22 Mayıs günü çıkan bir hadiseden sonra «Sıvacılara iş yok» diyerek 20 Sivas'lı ve 6 Kars'lıyı işten atmış, ayrıca iki işçiyi de dövmüştür. İnşaat yerinde bir terör havası esmektedir.

29 mayıs

Meclis tatile girdi

■ Eski Demokratların siyasi hakları konusunun tekrar Senato'ya getirilmesinden korkan AP iktidarı, grup kararıyla parlamentoyu alelacele seçim tatiline sokmuştur. Parlamentonun tatile girmesiyle gündemde bulunan birçok tasarı «kadük» olmuştur. Tatil kararının alındığı gün sadece işçilerin emeklilik yaşını 55'e indiren kanun tasarısı, Üniversite Tazminatı Kanun Tasarısı Millet Meclisi'nden geçirilerek Senato'ya sevkedilebilmiş, ancak aynı gün Senato da tatile girdiği için bu tasarıların kanunlaşıp yürürlüğe girmesi seçimlerden sonraya kalmıştır. Tatil yüzünden, fukara halkı ilgilendiren Devlet Personel Kanunu Tasarısı, TİP'in Toprak Reformu Teklifi, Orman Kanunu, yine TİP'in «Genel Af Kanunu» teklifi de kadük olmuştur. Demokrat Partililerin siyasi hakları meselesini birkaç gün içinde ele alan parlamentonun, halkın temel sorunlarına birkaç gün daha ayırmaması, temsili demokratik düzenin itibarını sarsmıştır.

Tütüncülerin çağrısı

■ Ege Bölgesi'ndeki tütün üreticileri, yıllardan beri pençesinde süründürüldükleri sömürüye karşı örgütlü şekilde savaşabilmek için merkezi Akhisar'da bulunan «Türkiye Tütün Üreticileri Sendikası»nı kurmuşlardır. Sendika yayınladığı ilk bildiride, «Artık bu kötü kadere, bu zor çileye dur demenin zamanı gelmiştir.» demektedir.

30 mayıs

Teslim oldular

■ ODTÜ Rektörlük binasını işgalden sanık 16 öğrencinin duruşması Ankara'da yapılmıştır. Duruşmaya haklarında tutuklama kararı olan 5 sanık öğrenci de gelerek kendiliklerinden teslim olmuşlardır. Teslim olanlar, Asistan Muammer Soysal, Asistan Metin Turgut, Asistan Ergin Günçe ve öğrencilerden Münir Aktolga ile İrfan Uçar'dır. Duruşmada, Amerikancı Rektör Kemal Kurdaş da tanık olarak ifade vermiştir. Öğrencilerin tepkisinden korkulduğu için Kurdaş mahkemeye çok sıkı polis kordonu içinde getirilmiştir.

Irk ayrımı mı?

■ Kara Harp Okulu, bu yıl öğrenci almak için gazetelere verdiği ilanlarda, öğrencilerin derisinin siyah olmamasını da, kabul şartları arasına koymuştur. Oysa, Deniz Harp Okulu'nun öğrenci kabul ilanında bu şart konulmamıştır.

Amerika karıştı

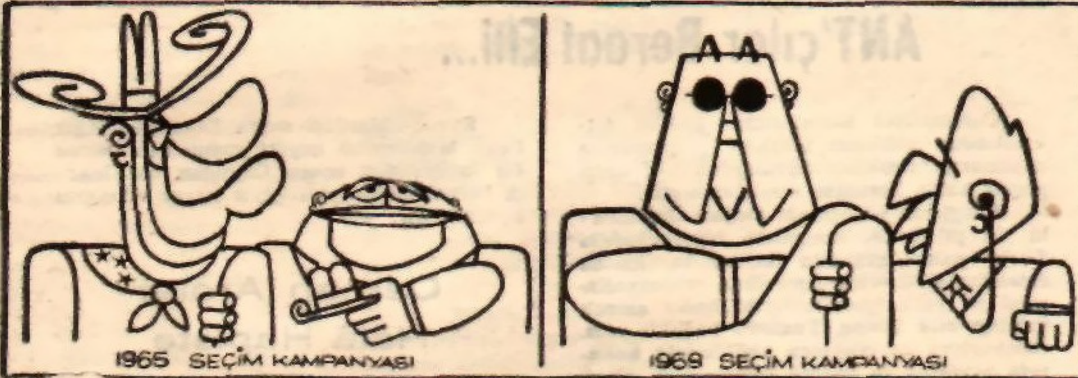
■ Nixon'un uzmanlar komandosunun sefere çıkması üzerine Latin Amerika karışmıştır. ANT'ta evvelce açıklandığı gibi, Latin ülkelerini daha iyi sömürebilmek için Rockefeller başkanlığında bir uzmanlar komandosu Beyaz Saray tarafından görevlendirilmiş bulunuyordu. Rockefeller'in ziyaretini protesto için Ekvator, Kolombiya ve Venezüela'da büyük gösteriler yapılmış ve kanlı çatışmalar olmuştur.

31 mayıs

Üniversitede Direniş

■ Bir yıldan beri yapılan mücadelelere rağmen Üniversite Reform Tasarısı'nın parlamentodan geçmemesi, üniversitelerde büyük tepki yaratmıştır. İktidarın bu tutumunu protesto etmek üzere ilk olarak İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Tarık Zafer Tunaya ile beş öğretim üyesi, Ankara Üniversitesinde de rektör Prof. Cumhur Ferman ile 10 dekan ve iki profesör idari görevlerinden istifa etmişlerdir. Ayrıca, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Profesörler Kurulu 32 imzalı bir bildiri ile sorumluluğu iktidara yüklemiştir. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Profesörler Kurulu da, reform tasarısının kanunlaştırılmamasını protesto ederek «Gelecekte meydana çıkacak üzücü olaylardan dolayı sorumlu olmadıklarını» açıklamıştır. Öte yandan üniversite gençliği de direniş hareketine geçmiş, ilk olarak İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğrencileri bir direniş komitesi kurarak gece İktisat Fakültesi dekanlığını işgal etmişlerdir. Cumartesi günü sabahı İstanbul Üniversitesi'nde öğrenciler bir forum yapmışlar ve reform tasarısının geçmemesini protesto etmek üzere işgal kararı almışlardır. İktisat Fakültesi'nde esasen bir gün önce başlatılmış olan işgal hareketi, bu karardan sonra hukuk, tıp fakültelerine de yansıtılmıştır. İşgalin diğer fakültelere ve üniversitelere de yayılması beklenmektedir.

•GÖZ GÖRE• YALÇIN ÇETİN•

RAHAT

HAZIROL

AMERİKALILAR, UÇAKLARIMIZIN GECE ADANAYA İNMELERİNE MANİ OLUYOR -BASIN-

"ARKADAŞLAR, ALANA İNE BİLMEMİZ İÇİN GÜNEŞİN DOĞMASI LAZIM !.."

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

«Kızgın uzun yaz günleri»

TÜRKİYE için gerçekten «kızgın uzun yaz günleri» başlıyor. Sınıfsal kökenleri itibariyle toplumun değişen bünyesine uygun düzeni kurmak iktidarında olmayanlar, hızla gelişmekte olan üretim güçlerini ve onlara yandaş devrimci unsurları hâlâ biçimsel demokrasi manevraları içerisinde uyutmağa çalışmakta, gözboyacılığı yetmeyince de, çağımızın bu en rasyonel hareketine «deli gömleği» giydirmek hevesine kapılmaktadırlar. Tutucu güçlerin geçtiğimiz mayıs ayı içinde ektikleri tohumlar, şüphesiz önümüzdeki kızgın uzun yaz günlerinde acı meyvelerini verecektir. Af gösterileri içerisinde siyasi hakların iadesi kanununu birkaç günde parlamentodan geçirebilecek durumda olduklarını gösteren egemen sınıflar partilerinin, fukara halkı yakından ilgilendiren ve yıllardır meclis gündeminde bekleyen tasarıları kanunlaştırmadan seçim tatiline girmesi elbette gereken tepkiyi görecektir. Nitekim hafta sonunda üniversitelerde öğretim üyeleriyle, öğretim yardımcılarıyla, öğrencileriyle direniş başlamıştır bile... Yıllardır bekledikleri Devlet Personel Kanunu'nun yine sürüncemede bırakıldığını gören memurlar, emeklilik ve yaş haddiyle ilgili tasarının uyutulduğunu anlayan işçiler, toprak reformu tasarısının hasıraltı edildiğini duyan az topraklı köylüler ve topraksız tarım emekçileri, elbette bu ihanete başkaldıracak, kompradorların, toprak ağalarının, Amerikancı bürokratların boğazın serin sularında keyif sürdükleri kızgın uzun yaz günlerini, binbir direniş hareketiyle hepsine zehir edeceklerdir.

İHANETİN maskesi düşmüştür artık. Amerikan işyerlerinde çalışan Türkiye işçilerinin uğradıkları hakaretler, saldırılar, Türk askeri ve sivil uçaklarının Türkiye topraklarına Amerikalılar tarafından indirilmemesi, düne kadar «üs yok tesis var» zırvalarıyla ihaneti perdelemeye çalışanları gerçek çehreleriyle gün ışığına çıkartmıştır. Hele dünyayı yağma eden uluslararası kapitalistlerin yeni yağma ve vurgun planları hazırlamak için İstanbul'da yapmakta oldukları kongre! Bütün devrimci güçler, açık seçik bilmektedirler ki, Türkiye'nin başına ikiyüz yıldan beri ne bela gelmişse, işte Taksim'deki kâşanede toplanan 2500 kişiden ve de onların seleflerinden gelmiştir. Onların, ister kapitalist, ister toprak ağası, ister bürokrat olsun, Türkiye'deki işbirlikçilerinden gelmiştir. Nifakın başı bugün Taksim'deki kâşanededir. 1453'ün 516 ncı, 1919'un 50 nci yıldönümünde Türkiye'deki ortakları tarafından vatan topraklarına sokulan bu haramileri Türkiye işçilerinin, köylülerinin, gençlerinin, bir «mini etekliler ordusu» yada bir «gerdan kıran göbekliler alayı» gibi, kucak açarak karşılamalarını beklemeye kimsenin hakkı yoktur.

BAKIN devrimci gençlik, emekçi Türkiye halkına nasıl sesleniyor: «Emekçi dost... Sütün kaymağını yiyen, evlerin en güzelinde oturan parababaları, karılarıyla, kızlarıyla, oğlanlarıyla aylardır telaş içinde. Dünyanın her yerinden «patronların patronları» İstanbul'a geliyor. Milletleri geri bırakan ve DÜNYAYI YAĞMA EDENLERİN TEŞKİLATI olan Uluslararası Ticaret Odaları Birliği ellinci kongresini yapacak. Bu toplananlar, Singer işçilerini iki gün iki gece aç ve susuz bırakan, üzerlerine bomba attıranlardır. Burada Türkiye kanunları geçmez, diyenlerdir. Bu toplananlar, madenlerimizi, petrollerimizi işletip, ulusumuzu soyan, Zonguldak'ta işçi kardeşlerimizi kurşunlatanlardır. Bu toplananlar, Koban'da yüzlerce işçiyi işinden atarak aç bırakan, üzerlerine silahları çevirtenlerdir. Köylünün bir yıllık emeğini ucuza alıp milyonları vuranlar bunlardır. Altıncı Filo'yu ikide bir sularımıza gönderip, Altıncı Filoya karşı çıkanlarla, bir kısım yoksul işçi ve köylü kardeşlerimizi kandırarak birbirine düşürenler bunlardır. Dün Sevr'de Türkiye'yi bölüşenler, bugün Taksim'de dünyayı bölüşüyor. 1919 Mayıs'ında çizmeleriyle ülkemize girenler, 1969 mayısında kuyruklu elbiseleriyle girmektedirler.» Koltuk altlarına ve kasıklarına kadar kana bulanmış vücutlarıyla İstanbul topraklarını kirletenlere karşı direniş, aynı zamanda tüm ezilen dünya halklarının direnişi olacaktır. Uluslararası haramiler de, bu «kızgın uzun yaz günleri»nden nasiplerini alacaklardır.

İSTANBUL KAPİTALİST İŞGALİ ALTINDA!

Türkiye Odalar Birliği *Kongresi'nde Erbakan lehine* havaya kalkan eller

«KARDEŞLER»İN LİDERİ ERBAKAN
— Dini istismar ederek Odalar Birliğini ele geçirdi —

AF pazarlıkları aktüel değerini yitirip parlamento tatile girerken, kamuoyunun dikkati iç politika çekişmelerinden iş âlemindeki iki önemli gelişmeye çevrilmiştir. Gelişmelerden biri, Türkiye Odalar Birliği Kongresi'nde yerli kapitalistlerin resmen ikiye bölünmesi ve şimdiye kadar iktidarda olan ve hükümetin de desteğine sahip bulunan **«biraderler»** hizbinin, Necmettin Erbakan'ın liderliğindeki **«kardeşler»** hizbi tarafından yenilgiye uğratılmasıdır. İkinci önemli gelişme ise, Fatih'in Bizansı fethetmesinden 516 yıl sonra, batılı kapitalistlerin, Uluslararası Ticaret Odaları Kongresi dolayısıyla, ancak kral ziyaretlerine özgü bir mizansen içinde İstanbul'u işgal etmeleri olmuştur.

Nasıl Bayar - İnönü yakınlaşması sadece ANT okurları tarafından çok önceden öğrenilebilmişse, bu son iki gelişme de devamlı ANT okurları tarafından çok önceden bilinmektedir. Zira gerek Erbakan meselesinde, gerek kapitalistler kongresi konusunda Türk basınında ilk ve etraflı yayını sadece ANT yapmıştır.

Biraderler Kardeşler Mücadelesi

Bugün Türkiye iş âleminin bir numaralı adamı durumuna gelen Prof. Necmettin Erbakan'ın Demirel'in himayesindeki **«mason biraderler»** grubuna karşı savaşı geçen yılın şubat ayında dergimizin yayını ile günışığına çıkmıştır. (Bak: ANT, 6.2.1968, Sayfa: 4-5) Bunu bir buçuk ay *sonra* yine ANT'ta **«Türkiye'deki irtica hareketinin kimler tarafından ve nasıl yönetildiğine»** dair açıklama izlemiştir. (Bak: ANT, 19.3.1968, Sayfa 4-5)

Bu son gelişmeye ışık tutabilmek için Türkiye'deki **«Mason Biraderler - Müslüman Kardeşler»** çekişmesine kısaca bir gözatmak lazımdır.

Amerikan emperyalizmi Türkiye'de çıkarlarını sürdürebilmek için, sadece siyasal ve askeri konularda hakimiyet kurmakla kalmamış, ekonomik hayata da doğrudan doğruya yada dolaylı şekilde nüfuz etmek üzere öteden beri çeşitli tedbir ve tertiplere başvurmuştur. Bu tedbir ve tertiplerin başında ise, emperyalizmin klasik silahı, **«böl ve yönet»** politikası gelmektedir. Amerikan emperyalizmi Türkiye'nin iş hayatında da bu politikayı uygulamakta güçlük çekmemiştir. Zira Türkiye'de nasıl islamcı - doğucu halk kitleleriyle batıcı - laik bürokrat yöneticiler arasında bir çelişki varsa, aynı şekilde iş hayatında da Anadolu'nun islamcı - doğucu ticaret ve küçük imalat erbabı ile, cumhuriyetin kuruluşundan sonra bürokrasinin devlet imkanlarını kullanarak yaptığı dopingle gelişen batıcı - laik büyük sermaye sahipleri arasında bir çıkar ve inanç çelişkisi mevcuttur. İşte bu iki grup arasındaki mücadele, Türkiye Odalar Birliği bünyesi içerisinde mason biraderler - müslüman kardeşler mücadelesi şeklinde kristalize olmuştur.

Aralarında büyük bir çekişme olmakla beraber, aslında her iki grubun da ipleri Amerikan emperyalizminin elindedir. Batıcı - laik bürokrasinin semirttiği büyük sermaye esasen montaj sanayii ile, ithalat ve ihracatıyla resmen Amerikan emperyalizmi ile işbirliği halindedir. Diğer grubu, islamcı - doğucu Anadolu işadamlarını ise, bir başka yolla, Müslüman Kardeşler Teşkilatı vasıtasıyla ele geçirmiştir Amerikan emperyalizmi.

Merkezi Suudi Arabistan'da bulunan Müslüman Kardeşler Teşkilatı, bilindiği gibi, Ortadoğu'da anti - emperyalist rejimlere karşı islamı politize etmek ve reaksiyoner bir kuvvet halinde tutmak amacıyla Amerikan petrol şirketleri tarafından beslenmektedir. Müslüman Kardeşler Teşkilatı, Türkiye'ye de İlim Yayma Cemiyetleri aracılığıyla elatmıştır. İlim Yayma Cemiyetleri bir yandan komünizmle mücadele derneklerini, MTTB'ini, Yeşilay'ı, Hademe-i Hayrat Cemiyetlerini, islam enstitülerini, imam hatip okullarını, kuran kurslarını ele geçirerek bir vurucu kadro meydana getirirken, öte yandan Demirel'in oy zaafından yararlanarak bir çok bakanlıklara, bakanlık müsteşarlıklarına, meclis başkanlığına, genel müdürlüklere kendi adamlarını oturtmuş ve devletin yönetiminde de büyük ölçüde söz sahibi olmuştur.

İlim Yayma Cemiyetleri'nin ekonomik hayata müdahalesi ise Türkiye Odalar Birliği vasıtasıyla olmuş ve cemiyetin müşavere heyeti üyesi Prof. Necmettin Erbakan iki yıl önce Türkiye Odalar Birliği Genel Sekreterliği'ni ele geçirmiştir. Erbakan, genel sekreterlikte bulunduğu sürece Birliğin kadrosuna tamamen ümmetçileri getirmiş, özel sektörün bu en yüksek örgütünde her cuma toplu namazlar kılınmağa başlanmıştır.

Müslüman Kardeşler'in her alanda bu denli güçlenmesi Odalar Birliği Başkanı Sırrı Enver Batur'un başını çektiği **«biraderler»** kanadını adamakıllı ürkütmüş, bunun üzerine geçen yıl Necmettin Erbakan oyuna getirilerek genel sekreterlikten uzaklaştırılmıştır.

Ancak, Erbakan genel sekreterlikten uzaklaştırıldıktan sonra, arkasında kuvvetli bir kitle bulunduğuna inandığı için yılmamış, derhal kolları sıvayarak uzun vadeli faaliyete girişmiş, alttan alta Odalar Birliği Genel Başkanlığı'na oynamağa başlamıştır.

Bu arada, Odalar Birliği bünyesinde kendini adamakıllı hissetiren başka çelişkiler de Erbakan'ın ekmeğine yağ sürmüştür. Bunların başında, son zamanlarda oldukça güçlenen sanayiciler ile sanayicilerin güçlenmesi karşısında menfaatleri sarsılan ithalatçılar arasındaki çelişki gelmektedir.

İşte bu hava içerisinde büyük kongreye gidilirken Necmettin Erbakan durumu ustalıkla istismar etmiştir. Özellikle ithalat ve montaj alanlarındaki kâr hadleri dolayısıyla durumları sarsılan Anadolu küçük tüccarının, imalatçısının ve para değerindeki düşmeden zarar gören ihracatçının şikayetlerine de sahip çıkan Erbakan, batıcı - laik ithalatçı ve montaj sanayici kesim karşısında islam-

"Go Home, Yankee„ Davasında ANT'çılar Beraat Etti...

Cumhuriyet savcılarının, gedikli fetvacılardan aldıkları bilirkişi raporlarına dayanarak açtıkları dâvalardan biri daha geçen hafta beraatle sonuçlanmıştır.

Dergimiz yönetmeni Doğan Özgüden'in iki yıl önce, Amerikan işyerlerindeki Türk işçileri grevinin iktidar tarafından ertelenmesi üzerine Amerikan emperyalizmini ve *yerli işbirlikçilerini hedef* alarak yazdığı **«Go Home, Yankee»** başlıklı yazı, cumhuriyet savcılığınca **«hükümete hakaret»** sayılmış ve gedikli fetvacı Ord. Prof. Sulhi Dönmezer'in de raporuyla gerek Özgüden'in, gerekse o zamanki sorumlu müdürümüz Yaşar Uçar'ın altı yıla kadar hapsedilmeleri talebiyle Dördüncü Ağır Ceza Mahkemesi'nde dâva açılmıştı.

Bilindiği gibi, bu yazıdan dolayı sadece dâva açılmakla kalınmamış, o yazının yayınlandığı hafta **«ümmetçi takımı»**ın kontrolundaki Tan Matbaası'nda ANT'ın dizilip basılması sabote edilmişti.

İki yıldan beri devam eden duruşmanın son celsesinde avukatımız Müşür Kaya Canpolat savunma yapmış, bilirkişi Dönmezer'in raporunu bilimsel ve hukuki gerekçelerle çürütmüş, savcının mahkumiyet talebine karşı çıkarak arkadaşlarımızın beraatini istemiştir.

Doğan Özgüden de, dava konusu yazısında, Amerikan emperyalizmini ve ona Türkiye'nin kapılarını açan gelmiş geçmiş bütün iktidarları eleştirdiğini belirterek Amerikan emperyalizminin Türkiye'de nasıl hakimiyet kurduğunu açıklamış. «Biz bu emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine defol diyoruz» demiştir.

Savunmalardan sonra Dördüncü Ağır Ceza Mahkemesi heyeti yarım saat süren bir istişareden sonra Özgüden ve Uçar'ın beraatlerine oybirliğiyle karar verdiğini açıklamıştır.

Osman Arolat Hâlâ Hapiste

Önceki hafta Horoz Çivi Fabrikası'nda işçileri kanunsuz greve kışkırttığı ve polise mukavemet gösterdiği iddiasıyla tutuklanan arkadaşımız Osman Saffet Arolat'ın tahliyesi için yapılan itirazlar da bir sonuç vermemiştir.

Dergimiz adına olayları izlemek üzere gittiği sırada toplum polislerince yakalanan ve emniyete götürülürken bir hayli dövülen Osman Saffet Arolat, cezaevinde de dışarıdan kimse ile temas ettirilmemekte, en zaruri ihtiyaçlarını dahi kendisine iletmek mümkün olamamaktadır.

Bihakkın tahliye taleplerinin reddinden sonra, avukatları Alp Selek ve Muammer Güngör, geçen hafta sonunda Arolat'ın kefaletle tahliyesi için Eyüp Asliye Ceza Mahkemesi'ne yeniden başvurmuşlardır.

Bu talep de reddedildiği takdirde, Osman Saffet Arolat, ağır ceza mahkemesinde duruşması başlayıncaya kadar Sağmalcılar Cezaevi'nde tutuklu bulundurulacaktır. Arolat ile birlikte tutuklanan iki işçinin de tahliye talepleri reddedilmiş olup, onlar da halen cezaevindedirler.

MİLLETLERARASI TİCARET ODASI
TÜRKİYE MİLLİ KOMİTESİ
1969 İSTANBUL KONGRE BÜROSU

KAPİTALİST İŞGALİNİ HAZIRLAYAN BÜRO

S. E. BATUR
— Yenik «birader» —

cı - doğucu tepkiden de yararlanarak büyük çoğunlukla Türkiye Odalar Birliği yönetimini «dokuz kardeş»ten kurulu bir heyetle ele geçirmiştir.

Erbakan'ın usta bir manevra ile yönetimi ele geçireceğini son anda farkeden «biraderler» paniğe kapılmışlar ve yönetim kurulu seçimlerinin ertelenmesi için hükümete baskı yapmışlardır. «Biraderler»in baskıları karşısında Demirel Hükümeti, yaklaşan Uluslararası Ticaret Odaları Birliği Kongresi'ni bahane ederek yönetim kurulu seçimlerini erteleme kararını almıştır. Ne var ki, asıl amacı Demirel ve takımını yıkmak olan Erbakan, hükümetin bu kararını da hiçe saymış ve «dokuz kardeş» seçimleri yaptırıp yönetimi ele geçirdikten sonra Odalar Birliği'ni resmen ve fiilen işgal etmişlerdir. Odalar Birliği personelinin büyük çoğunluğu da, Erbakan'ın genel sekreterliği sırasında buraya yerleştirilmiş «kardeşler» olduğu için, yeni heyete içeride de pek tepki gösterilmemiştir. «Biraderler» bu durum karşısında Danıştay'a başvurmuşlardır. Dergimizin bağlandığı ana kadar Danıştay'ın kararı belli olmamıştır. Ancak Danıştay kararlarını dinlememek çığırını bizzat kendisi açmış olan Demirel hükümetinin, Danıştay seçimleri iptal kararı verdiği ve Erbakan bu kararı hiçe saydığı takdirde ne yapacağı cidden merak edilmektedir.

İstanbul'da Kapitalistler Kongresi

Erbakan, islamcı - doğucu Anadolu işadamları adına Odalar Birliği başkanlık koltuğuna otururken, ümmetçiliğini ortaya koyan demeçler de vermekten geri kalmamıştır. Ne var ki, Erbakan'ın da, diğer emsali gibi Türkiye'deki bir tarihi çelişkiyi kendi çıkarları uğruna istismar ettiğinde şüphe yoktur. Evet, Erbakan, kendisinin ve «kardeş»lerinin çıkarlarını garanti altına almak için dincidir, ümmetçidir, ama daha büyük çıkarları garantilemek için batı kapitalizmine, haçlı emperyalizmine Türkiye'yi peşkeş çekmekte asla tereddüt etmez. Erbakan **«Fatih Sultan Mehmet Han, Abdülhamit Han, Vahidüddin Han»** der de başka şey demez. Ayasofya'nın tezelden cami haline getirilmesi için elinden geleni esirgemez ama, islam dünyasını ve Anadolu'yu ikiyüz yıldır sömürünün pençesinde inim inim inleten batı kapitalistlerinin fethin 516. yıldönümünde İstanbul topraklarını çiğnemesine itiraz edecek hali de yoktur. Sözümona devrimcinin de, göstermelik dincinin de Türk halkı üzerinde oynadığı iğrenç oyunun yeni bir tezahürüdür bu!

Yapımı için 23 yılda 86 milyon lira harcanan İstanbul Kültür Sarayı'nın, sırf Uluslararası Ticaret Odaları Kongresi'ni muhteşem bir sarayda yaptırabilmek için alelacele ve birçok eksiklerle açıldığını da Türk basınında ilk yazan ANT olmuştur. (Bak: ANT. 1.4.1969. Sayfa: 14.15)

Nedir bu Uluslararası Ticaret Odası?

Dünyanın en azılı kapitalistlerini bir araya getiren bu uluslararası örgüt, dünyayı daha hesaplı ve planlı şekilde sömürmek üzere 1920 yılında kurulmuştur. Bu kuruluşun kongrelerinde, geri kalmış ülkelerin akıbetini tesbit eden dünya çapındaki dev firmalar (uçak şirketleri, petrol şirketleri, nakliye şirketleri, demir çelik endüstrisi şirketleri, oto sanayii şirketleri) temsilcileri söz sahibidir.

1969 Kongresi teşekkülün 22. Kongresidir ve Başbakan Demirel'in ısrarlı daveti üzerine İstanbul'da yapılması geçen yıl Montreal'de kararlaştırılmıştır. Bu kongrede, aynızamanda, kapitalistler örgütünün 50. yılı kutlanacaktır. Bu karar alındıktan sonra Demirel ve «biraderleri», uluslararası kapitalizme sadakatlerini ispat edebilmek için derhal seferber olmuşlardır. Tabii ilk akla gelen kongrenin yapılacağı salon olmuştur. Ve derhal bulunmuştur da: 23 yıldan beri sürüncemede bırakılan opera binası... Geçen yıl Demirel ve bakanları bu inşaata birdenbire olağanüstü ilgi göstermeğe ve kısa zamanda inşaatın tamamlanacağını söylemeğe başlamışlardır. Bu arada Türkiye'nin sayılı kapitalistleri de yabancı ağababalarını ağırlamak için bütün imkanlarını seferber ederek Opera Binası'nın yanıbaşında özel bir büro kurmuşlar, 31 Mayıs - 7 Haziran tarihleri arasında yapılacak kongre için krallara layık bir program hazırlamak üzere en kalifiye public relations uzmanlarını görevlendirmişlerdir.

Bu arada opera binasının kongreye yetişememesi tehlikesi belirmiş, Avrupa'dan gelen kongre tertipçileri Demirel'i ve ilgili bakanları iyice sıkıştırmış, ne yapıp yapıp Kültür Sarayı'nı dermeçatma bir programla kongreden bir ay önce «kültüre hizmet» gözboyayıcılığı içinde açtırmışlardır. Bu düzenbazlık ANT'ta açıklanıp da devrimci çevreler tepki göstermeğe başlayınca kongre düzenleyicileri adamakıllı telaşa kapılmışlar ve kongrenin kazasız belasız yapılması için tedbirlerini artırmışlardır.

Nihayet Kültür Sarayı, kapitalist pazarlıklarına hazır hale getirilmiş, milyonerleri zevklerine uygun şekilde ağırlamak üzere bir «mini etekliler ordusu» yetiştirilmiş, İstanbul'un bütün sefahat yerleri devletlu misafirlerin ve ailelerinin eğlencelerine amade kılınmıştır. Ve Kongre Başkanı ve elektronik beyinci İBM'ın yöneticisi cuma günü özel uçağı ile İstanbul'a bir imparator gibi ayak basmıştır.

Böyle tantana ile açılan kongre neleri görüşecektir?

Kongrenin başlıca iki konusu vardır. Büyük kapitalist güçlerin birbiriyle hesaplaşmaları... Ve birbirleriyle hesaplaşırken Türkiye gibi geri bıraktırılmış ülkeleri daha fazla sömürmenin yollarını da aramak.

Birleşik Amerika'nın Batı Avrupa'daki sermayesi, son hesaplara göre 24 milyar doları aşmıştır. Elektronik, uçak gibi temel sanayiler başta olmak üzere bir çok ana sanayi kolları Amerikan sermayesinin kontroluna geçmiştir. Bu bakımdan Avrupa sermayesi ile Amerikan sermayesi arasındaki hesaplaşma, bir bakıma uluslararası bir denge kurma çabalarıyla beraber götürülecektir.

Ya geri bıraktırılmış ülkeler üzerine görüşmeler?

Onun da cevabını İstanbul Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'ne bağlı öğrenci kuruluşlarının yayınladıkları ortak bildiri vermektedir:

«Dünyayı yağma edenler toplantısı, İstanbul Kültür Sarayı'nda Uluslararası Ticaret Odası Genel Kurulu adıyla yapılacaktır. Dünyanın en büyük emperyalist örgütünün, emperyalizmi yurdumuzdan atışımızın 50. yılında, 50. kuruluş yılını ülkemizde kutlaması rastlantı değil, tekelci kapitalizmin Türkiye'de ulaştığı düzeyi gösteren kesin kanıttır. Dün Sevr'de Türkiye'yi bölüşenler, yarın Taksim'de dünyayı bölüşecekler. Bu hareket, kurtuluş savaşımız öncesinden bu yana emperyalizmin ülkemizdeki en güçlü boy gösterisidir.»

Bu boy gösterisine direnmek, her devrimci ve anti - emperyalist vatandaşın görevidir.

Nâzım Hikmet ve Halk

Yaşar Kemal

Onlar ki toprakta karınca
suda balık
havada kuş kadar çokturlar,
korkak cesur cahil hakim
ve çocukturlar
ve kahreden
yaratan ki onlardır

Nazım Hikmet

Yüzyılımızın en büyük insanlarından birisi olan Nazım Hikmet üstüne çok düşünmemiz gerek. Biz her şeyde bir kısırdöngüde olduğumuz için Nazım Hikmet olayına da gereken önemi vermedik. Koskocaman Nazım Hikmet nerdeyse bir hayranlık sevdasında yitip gidecek. Nazım Hikmet yüzlerce genç için, her bir yönüyle bir araştırma kaynağı olabilirdi. Nazım Hikmeti sevmek, ona hayran olmak demek onu araştırmak, onu anlamak demektir. İşin kötü, acı yanı Nazım Hikmetin hayatını bile orta güçte bir Rus yazarı yazıyor ve biz onu Türkçeye çevirmek zorunda kalıyoruz. Olacak iş değil... Bu kadar şair, bu kadar genç hikayeci elleri kollarını bağlamışlar öylece durup duruyorlar. Nazım Hikmetin öylesine zengin, öylesine renkli, öylesine acı bir hayatı var ki, iyice bir yazar o hayattan çağımızın en ilginç yapıtlarından birisini çıkarabilirdi. Bursada, Çorumda, köylerde kentlerde Nazım Hikmetin arkadaşları daha canlı anılarıyla yaşıyorlar. Her birisinden bir yeni Nazım Hikmet öğrenmek olanağı daha var. Sonra akrabaları, evi, yurdu, dostları el değmemiş, öylesine durup durur... Sonra Nazım Hikmetin halkla ilişkileri... Halk adamlarına davranışları...

Türkiyede sosyalizme doğru, başıboş da olsa, bir takım sosyalist gözükenler, genç sosyalistlere başıboşluğu, örgüt düşmanlığını, halk düşmanlığını öğütleseler de, hızlı bir yöneliş var. Büyük bir kaynaşma içindeyiz. Memleketimize özgü bir sosyalizmi kurma direnci güç kazanıyor. Bu işte de Nazım Hikmete başvurmak en sağlam yollardan birisi. Nazım Hikmet bütün hayatınca esaslı bir düşünceye ölünceye kadar bağlı kalmıştır: Bir tek sosyalizm vardır. O da halkın kurduğu, halkın kuracağı sosyalizm. Ondaki halk inancı sonsuz bir inançtır. Onca halkın katılmadığı her güzellik, iyilik yarımdır, yanlıştır. Biz her milletin kendine özgü sosyalizmi olacak derken, her milletin halkı o sosyalizme damgasını vuracak demiştik. Bir takım kaz kafalara halk gerçeğini anlatmak zor...

Nazım Hikmeti Nazım Hikmet yapan, onu çağın en büyük şairlerinden biri eyleyen, onu çağın en ilginç kişilerinden biri kılan elbette ondaki büyük sanatçı ve insanlık gücüdür. Ama bunun da üstünde onun en büyük özelliği, ondaki sonsuz halk inancı ve halk sevgisidir.

O, halkı yıllarca iyi, kötü yönleriyle derinlemesine yaşamış kişidir. Onun elinde halktan nefret etmek, halkı sevmek olanakları vardı. Halktan nefret edecek kadar halkı tanıyordu. Sevecek kadar da... Halkı yaşamış sanatçılar, kişiler çoğu zaman ya halktan nefret ederler, ya onu sonsuz severler... Dostoyevskinin ve Nazım Hikmetin halkı derinlemesine yaşamaları onlara tükenmeyecek bir halk sevgisi vermiştir. Bu iki dev sanatçıyı böylesine yücelten onlardaki halk sevgisidir. Dostoyevskide olsun, Nazım Hikmette olsun inanılmaz bir halk sevgisi vardır. Bu her iki büyük kişi de halk sevgisinden dolup dolup taşarlar. Bu iki ayrı cins sanatçı, iki karşıt kişilik bir yerde elele, yürek yüreğe gelirler, halk sevgisinde...

Nazım Hikmet en büyük eserinin adına boşuna, **«Memleketimden İnsan Manzaraları»** dememiş. Bunun büyük bir anlamı var. Bu eser büyük bir halk destanıdır. Parça parça bütünüyle halkımızı çizen... Halka canlı doğaya bakar gibi bakar. Doğanın yaratıcılığı, güzelliği, büyüklüğü halkta da vardır. Doğanın belası, zelzelesi, karı kışı, zulmü halkta da vardır... Nazım halka gözü kapalı bir hayranlıkla bakmaz. Onun için halk da doğa gibi bir yaratıcılıktadır. Dostoyevskinin elyordamıyla bulduğu halk sevgisi onda bir bilinçtir. Nazım Hikmet başka bir destan da yazmıştır. **«Memleketimden Manzaralar»**. İşte bu ikinci manzaralar bütün şiirlerine dağılmıştır. Bu ikinci manzaralar da ötekinin aynıdır. Birinde memleketin insanları, ötekinde memleketin doğası... Nazım Hikmette bu iki sevgi, iki hayranlık, bu iki güzellik içiçe, cancanadır. Birbirinden ayrılamaz.

Nazım Hikmet bir ömür boyunca sevginin, dostluğun, aydınlığın, güzelliğin türküsünü söylemiştir. Bu sanatın derinlemesine halkla birlikte varmıştır. **«Yürekte acımak olacak, insanlık yani, yavrum.»**

Sanatta olsun, politikada olsun halkla birlikte yürürsen, onun sevgisini, dostluğunu, yaratıcılığını esas alırsan aldanmazsın... Tâ Homerostan Yunus Emreye, Yunus Emreden Nazıma kadar bu böyle olmuştur. Halk insana, **«Biz buradan gider olduk. Kalanlara selam olsun»** dedirtecek bir yürek verir. Alabilene aşkolsun.

Biz gözlerimizi kör etmişiz. Bizler yozlaşmanın eşiğindeyiz. Önümüzde duran Nazım Hikmet gerçeğine bakmıyoruz. Alnımızda balkımış bu ışığı görmüyoruz bile...

Halkın eli böylesine elinde, halkın sevgisi böylesine yüreğinde olmasaydı Nazım Hikmet Nazım Hikmet olamazdı. Yunus da, Homeros da öyle... Dostoyevski de... İnsanlığın yüreğine girmiş, her büyük insanın elinde halkın eli var. Bundan sonra da başka türlüsü mümkün değil.

Amerikan işyerlerinde grev yapan Türk işçileri, yöneticilerin Amerikalılardan yana tutumunu protesto etmek üzere İstanbul Valiliği önünde.

Türkiye Amerikan Sömürgesi Olamaz !

GEÇTİĞİMİZ haftanın haysiyet kırıcı olayları sadece 516. fetih yıldönümünde İstanbul'un dünyanın en azgın kapitalistleri tarafından işgaliyle kalmamış, Adana'da da emperyalist Amerika'nın askerleri, Türk yolcu uçaklarının Türkiye topraklarına inmesini önlemek cüretini göstermişlerdir.

«Üs yok, tesis var» gevezelikleri, Harp İş ve NATO İş sendikalarının Amerikan işyerlerinde giriştikleri grev hareketinden sonra tamamen iflas etmiş, ikili anlaşmalarla Türk topraklarının Amerikan işgal ve kontroluna terkedildiği anlaşılmıştır. Türk topraklarında Türk kanunları Amerikalılara karşı işlememekte, Türk emekçilerinin hakları ayaklar altına alınmakta, hattâ bir kısım Türk topraklarına hiçbir Türk vatandaşı girememekte, Türk uçaklarının iniş kalkışı dahi Amerikalıların iznine tabi bulunmaktadır.

Bilindiği gibi Türkiye'deki Amerikalıların hizmetlerini yürüten TUSLOG teşkilatı, uzun süreden beri işçilerin haklarını tanımaya yanaşmadığı için bu işyerlerinde çalışan Türk vatandaşları greve gitmiş bulunuyorlardı. Amerikalılar bu grevi kırmak için insanlık dışı metodlara başvurmuşlar, Türk işçilerinin üzerine kurt köpekleri saldırtmışlar, sendikacıları yaralamışlar, Türk kanunlarını açıkça hiçe saymışlardır. Ancak bütün bu baskılara rağmen Türk işçileri direnmekte devam etmişlerdir.

Bu durum karşısında geçen hafta Adana'nın hava trafiğini idare eden Amerikalı teknik personel, Amerikalı komutanlardan aldığı emir üzerine, gece yarısından itibaren Adana Havaalanı'nın bütün ışıklarını söndürüp telsizleri susturduktan sonra işbaşından ayrılmışlardır. Bu «misilleme» karşısında İncirlik hava alanına inmek durumunda bulunan THY'na ait sivil yolcu uçakları ile Türk Hava Kuvvetleri'ne ait askeri uçakların iniş kalkışı imkânsız hale gelmiş, bütün seferler iptal edilmiştir.

Grevi yürüten Harp İş Sendikası yöneticileri, 16 günden beri sürdürdükleri grevi kırmak için Amerikalıların meydanı hava trafiğine kapadıklarını, böylece Türkiye'nin Ortadoğu ile irtibatını kestiklerini, hükümetin bu durumu gerekçe göstererek «milli güvenlik» nedeniyle grevi ertelemesine ortam hazırlamak istediklerini açıklamıştır.

Başlangıçtan beri Amerikan işyerlerinde Türk işçilerinin haklarının yenmesine pek ses çıkartmayan Bâbıâli basını, bu sabotaj karşısında Amerikalılara ve İncirlik'te hava trafiğini yönetme hakkını yabancılara veren ikili anlaşmalara şiddetle saldırmağa başlamıştır. Çünkü, gazetelerin Adana baskılarını yapabilmeleri için matrislerin gece yarısı uçakla Adana'ya gönderilmesi gerekmektedir, gazetelerin sabotajdan sonra Adana baskıları imkânsız hale gelmiştir. Bunun üzerine Bâbıâli gazeteleri **«ulusal haysiyetimizin ayaklar altına alındığından»** dem vuran yazılar döşenmişlerdir.

Bu gerçekten haysiyet kırıcı sabotajın yankıları sürüp giderken, bir başka haber, ulusal gurura yeni bir darbe daha vurmuştur. Bu habere göre, bir süre önce Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde öğrenciler tarafından yakılan Amerikan Büyükelçisi Komer'in makam arabası Türk Hükümeti tarafından tazmin edilerek 1969 model bir «Cadillac» satın alınmıştır. Büyükelçinin otomobilinden daha yeni model olan araba, Türkiye bütçesine 11 bin dolara mal olmuştur. Hariciyemizin yetkilileri tarafından Amerikan Büyükelçiliği'ne teslim edilen araba büyükelçilik garajında muhafaza edilmektedir. İlgililer, bu otomobilin, yeni büyükelçi Handley'in Türkiye'ye gelişine kadar kullanılmayacağını söylemişlerdir.

Türkiye'nin bağımsızlığını savundukları için gençler hapishane ve mahkeme köşelerinde süründürülürken, Türkiye'nin bağımsızlık ve ulusal egemenliğini ayaklar altına alan bir yabancı devletin büyükelçisine bu şekilde, üstelik milletin parasıyla, kendilerini affettirmeğe çalışanları bu millet affetmeyecektir. Türkiye'nin bir müstemleke olamayacağını, Amerikalılara ve onların emrindeki işbirlikçilerine gösterecektir.

Gelin, Gelin - Güvey

Sosayete yazarlarından AL - BENİ sıfatiyle yarınki bir mühim ve önemli bir okazyonu sizlere dile getirmekte kendimi görevli addettim... Konumuz öyle bir düğündür ki, bence bugün Türkiye'de siyaset alanında gâyet yerinde olarak yerine getirilen, ve sevgili solcu dedemiz İnönü'nün ön ve ayak olduğu bir büyük ve ehemmiyetli yakınlaşmanın, yani aramızdaki açıkları *yamama ve birbirimize yamanma* prosodür sürecinin tensel bir yansısı olarak diyebilirim ki, tuvaletler harika, smokinler en alâsından ve sifonlar işler haldeydi.. Daha yer almamış bu töreni benim kıt muhayyilemle öncelemiş olmamın nedenini yazımın sonunda belirteceğim... Okuyucularımı küçümsediğim için sormuyorum: Siz Kuzguncuk'a hiç gittiniz mi? Gittinizse, Kırmızı Yalı'yı, imkân yok, görmüşsünüzdür. Havuzu var, neylüferli; penceresi var, perdeli; ve bir zamanlar da bir sahibi vardı: en dehşetli anti - komünistlerimizden Mocan... Bu milli ve emin şahsiyet komünistlere karşı yalısının tarzı mimari'sini korumak için büyük savaşlar verirdi, duyardık. İşte şimdi bu yalıda bu Mocan'ın torunu ve Ayşe ve Dündar Baştımar'ın kızıyla Samet Ağaoğlu'nun oğlu Mustafa Kemal evlenecek. Tanrı ikisini de mutlu kılsın. Gelgelelim, dünyada kimseyi mutluluğunda yalnız bırakmazlar, siyasetin yaşantıya karışmasının belki haklı, belki de acımasız yanı bu... O kadar ki, Celâl Bayar, mecbur, oğlan tarafının baş dâvetlisi... Samet Ağaoğlu zaten baba; Sıtkı Yırcalı tanık... TİP'in eski genel sekreteri Nihat Sargın zâten enişte... Gelinin amcası Zeki Baştımar elbet bir kutlama teli çekecektir. İnönü son *zamanlardaki* bütün bu restorasyon çabalarının genel plânda yürütücüsü olarak düğünde hazır bulunsa, yeridir... Daha başka önemli kişilerin de iştirakiyle yapılacak bu törenin mutlu gelin ve güveyini kutlarım. Gün öncesi bu yazıyı yazışımın nedenine gelince, ya Ordu bu izdıvaca da Olmaz! diyiverirse diye korkuyorum da ondan...

28 Mayıs, Çarşamba 1969

Can YÜCEL

C.H.P.

ORTANIN Solu denen hareketin başına getirilen Ecevit'ten önce, Paşa, **«kendini solcu sananlar»** ifadesini kullanmıştı. Bunu, kendileriyle Geniş Cephe kurarak, sözde, bürokratik devlet güçlerini ele geçirme taktiği güden gruba karşı söylemişti. **Tarihi yerlerini tayin etmemiş olanlar,** son olayların bütünü içinde birbirine düşmüş gözüküyorlar. Birbirine düşenler, politik yapıdaki bürokratik Osmanlı ve Cumhuriyet geleneğini anlamadan, eksik - şematik ve dogmatik açıklamalar yapmaya çalışan «kendilerine solcu denen» grup (ki biz bunlara romantik bürokratlar diyoruz) ile bunların ele geçirmek iddiasında oldukları gerçekten de bürokratik fonksiyon ve hiyerarşisi ile CHP ve Paşa'dır. Bu grupların birbirine düşmesinde, bize göre alacak tarihi önemli bir ders vardır. Bu ders, romantik dostlara yerlerini, belki de hadlerini bildiren bir ders olursa yararlı olur. Bunun için Paşa'nın yönetimi içinde Ecevit'in CHP'liler toplantısında verdiği demecinden hareket edeceğiz.

1 ECEVİT'İN TÜRKİYE İÇİN MARX YORUMU:

«... Bizde oyu pek önemsemeyen, garip bir demokrasi türü bekleyen bazı aydınlarımız vardır. Bir kısım aydınlarımız eski Osmanlı alışkanlığı ile halktan kopmuş insanlardır. Marx Türkiye'de doğsaydı, sınıf ayırımını proleter ve burjuva diye değil, halk ve aydın diye yapardı. Biz o biçimde aydınlardan ayrılarak gerçek aydın olmaya kararlıyız. Halktan kopmuş ayrı bir sınıf aydınlarla demokratik devlet idaresi yürütülemez.» (1)

Gerçekten de, Ecevit'in dediği gibi, Marx Türkiye'de doğsaydı, bürokrat (sivil - asker) yöneticilerin halkla ters düşme halinin tarihi süreç içinde oluşmasını açıklamak isteyebilirdi.

a. Fakat bunu yaparken, kapitalist üretim ilişkileri içinde söz konusu olan proleter ve burjuva ayrımı yapmazdı denemez. Çünkü bugün uluslararası nitelikteki üretim ilişkileri içinde, yani uluslararası kapitalizm içinde Türkiye'nin yerini tayin etmek isterdi. Ve bu arada Türkiye'de burjuvazi gibi bir sınıf varsa, onun yerini özellikle uluslararası ilişkilere göre belirtmeye özel bir itina gösterebilirdi. Ve Türkiye proleteryasını da öylece yerine koyabilirdi.

b. Yukarıki hususları yapması, şüphesiz, defalarca söylediğimiz, Ecevitin de şimdi söylediği halktan kopuk bürokrat aydın ile halk arasındaki ilişkileri, daha doğrusu çelişkiyi ortaya koymaya çalışmasına engel değildi. Aksine zorunlu görünür de. Yalnız bu çelişkinin tesbitinde bürokratlar karşısında yeralan kitleleri, **sınıfsal, yada toplumsal yapılarına bakmaksızın, herhalde sadece «halk» diye ele almazdı.** Ve ayrıca, tarihi bürokratik yapıyı zamanla, özellikle 19. Yüzyıl başından itibaren kapitalizme ve sırasında emperyalizme olan ekonomik ve ideolojik bağları ile de yerine kordu. Tarihi bürokratik - politik yapıya dayanan CHP, uzun deney ve gözlemleriyle halkın büyük kitlelerine, bu arada özellikle emekçi kitlelerine karşı düştüğünü görmüştür. Bunu herkesten iyi görmüş olması gerekir. Paşa zaman zaman bundan çok yakınmıştır da. CHP, hiçbir seçim kazanamadığı gibi, oyları genel olarak da azalma eğilimi göstermektedir. Fakat hem bürokratik geleneği, hem de onun Türkiye'ye getirdiği kapitalist batı ideolojik kurumlarını temsil ediniz ve hem de belirmeğe başlayan sınıf ayrımlarını dikkate almadan oy peşinde «devrim»den söz ediniz. Bu açık bir çelişkidir. Bu yolda bir ortanın solculuğu Türkiye halkı için «batılaşma» kadar mistik bir solculuktur. Sınıf meselelerini gözden uzak tutan bir fonksiyonla, eskiden olduğu gibi, bürokrasinin önceden yaptığı gibi halkın bölünmesine ve Türkiyenin emperyalizmle tamamlaşmasına yardım eder. Nitekim, Ecevit'in yorumlamaya çalıştığı **Marx, bürokratik - politik yapının güçlenmesini, devletin yozlaşması ola-**

KENDİSİNE KARŞI MI ?

İdris KÜÇÜKÖMER

rak görür. Politik mücadeleyi yürütebilmek, politik yapı farklarını anlamayı gerektirir. Politik yapı farklarının anlayabilmek ise, bürokrasinin fonksiyon ve hiyerarşisinin cesametini anlamağa bağlıdır. Bu mekanizma büyüyüp yayıldıkça, devrim olanakları azalır. Ayrıca bürokratik devletin otonomisine, sosyal tabakaların gelişerek sınıflar haline gelemediği toplumlarda rastlanır, denmektedir. Alman İdeolojisi'nde şöyle söylenmektedir: «Bir zümre (sosyal tabaka) değil de, bir sınıf olmasından ötürü, burjuvazi, kendisini mahalli planda değil, millet planında organize etmek ve (fertlerinin) ortak menfaatlerine genel bir form (şekil) vermek zorundadır. Özel mülkiyetin topluluktan kopması (sıyrılması) dolayısıyla, devlet sivil toplumun dışında ve yanında yeralan özel bir varlık haline gelmiştir. Ama bu devlet, burjuvaların hem içerde hem de dışarda, mülkiyetlerini ve menfaatlerini karşılıklı olarak korumaları ve garanti altına almaları amacı ile kabul ettikleri (ortaya koydukları) bir organizasyon şeklinde başka bir şey değildir. Devletin bağımsızlığına sadece zümrelerin (sosyal tabakaların) gelişerek sınıflar haline gelmedikleri ülkelerde raslanmaktadır, bugün. Yani, öteki gelişmiş ülkelerde ortadan kalkmış olan zümrelerin hâlâ bir rol oynayabildikleri, yani karma bir düzenin hüküm sürdüğü ve halkının belli bir bölüğünün öteki bölükler üzerinde hakimiyet kuramamış olduğu ülkelerde raslanmaktadır. Almanya'nın durumu özellikle bu anlattığımız şekildedir. En modern devlet örneği ise, Kuzey Amerika'da görülmektedir. Fransız, İngiliz ve Amerikan yazarlarının hepsi de, devletin, sadece özel mülkiyeti korumak için mevcut olduğunu ileri sürmektedirler; ve böylece, bu kanaat, herkesin kafasına yerleşmiş bulunmaktadır.» (2)

Yine Louis Bonaparte'ın Hükümet Darbesi adlı eserinde Marx, şunları da söylemektedir: «Şurası hemen anlaşılır ki, yürütme gücünün yarım milyondan fazla kişiden kurulu bir memur ordusuna sahip olduğu ve dolayısıyla, büyük ölçüde menfaat ve hayatı sürekli olarak el altında bulundurduğu, devletin, en geniş hayat belirtilerinden en küçük davranışlarına kadar sivil toplumu kapsadığı, denetlediği, düzene soktuğu, gözetlediği ve vesayeti altında tuttuğu, bu asalak yapının, en görülmedik bir merkeziyetçilikle, daha çabuk bir hareket yeteneği ve etkinlik kazandığı Fransa gibi bir ülkede, Millet Meclisi, - devlet yönetimini basitleştirmediği, memur ordusunu mümkün olduğu kadar azaltmadığı ve nihayet sivil topluma ve kamuoyuna, hükümet gücüne bağlı olmaksızın, kendi örgütlerini kurma olanağını vermediği için - bakanlıkları elinde bulundurma hakkını yitirdiği gibi, tüm gerçek itibarını da yitiriyordu. Fakat Fransız burjuvazisinin maddi yararı, bu geniş ve karışık hükümet düzeninin ayakta durmasına sıkıca bağlı idi. Burjuvazi, işe yaramaz adamlarını bu hükümete yerleştiriyor ve böylece, menfaat, gelir, onursal ücret adı altında veremediklerini, aylık adı altında tamamlıyor. Öte yandan, politik çıkarı onu, günden güne baskıyı artırmaya ve dolayısıyla, hükümetin araç ve personelini artırmaya zorlıyordu.» (3)

Osmanlı üretim ilişkileri kendi içinden büyük ölçüde kapitalist ilişkilere dönüşememişti. Artan nüfus ve işsizlerin bir kısmını devlet istihdam edici olmak zorundaydı. Ve çeşitli zümrelerden gelen kimseler de, bürokrasi içinde bir fonksiyon sahibi olabilmek için devlet kapısında kulluğa namzet oluyorlardı.

2 CHP'NİN ROMANTİK BÜROKRATLARDAN AYRILMA ÇABASI :

a. Bugün açıkça halka karşı düşmüş gözüken bürokratik yapıyı tarihi köklerinden, ve bu köklere dayanarak halen toplayageldiği nimetlerden ayırmak kabil midir? Bu tarihi bürokrasinin devrimciliği ne olabilir? Bu mesele sınıfsal açıdan bakmadan çözülebilir mi?

b. Sınıf meselelerini gözden ırak tutturucu batıcı - laik ideoloji ile şartlanmış bir bürokrasiye dahil olanlar yada olmak isteyenler devrimci olabilirler mi?

Bu iki soruyu hem Paşa ve Ecevit'e soruyoruz, ve hem de Ecevit'in «kendisini solcu sanan» dediği, CHP'yi, daha doğrusu bürokratik mekanizmayı ele geçirmekle devrimcilik yapacağını sanan eksik - şematik ve dogmatik Geniş Cephe'cilere soruyoruz. Bu sonunculara, işte bunun içindir ki, «romantik bürokratlar» diyoruz.

Yine Ecevit'in demecine dönelim:

«CHP ile beraber olmayıp da onu kendi amaçları için kullanmak isteyen bizim dışımızda bazı sol çevreler, birkaç aydır bize karşı büyük bir kırgınlık içindeydiler. Çünkü akıllarınca geniş cephe stratejisi içinde bizi kullanıp sonra tozlarını paylaşacaklarını sanıyorlardı. Bu oyuna gelmeyeceğimizi anladılar. Yayınladığımız bildirilerle bu oyuna gelmiyeceğimizi gösterdik. Biliyorduk. Bunu hazmedemeyeceklerdir. Ama o vesile ile karşımıza çıkamayacaklardı. Başka vesilelerle karşımıza çıkacaklardı. Şimdi vesile buldular. Aslında kendilerini bizden ileri sol sanıyorlar. Aslında solcu da değildirler. Gerçek solcu halkın içinde olan, halktan yana olanlardır. Bunların hepsi halka en saygısız ve güvensiz kişilerdir... Halka inanamadıkları veya halkın ayağına gitmeğe katlanamadıkları için, bir aydınlar idaresi, aydınlar demokrasisi hevesine kapılan ve bu idaredeki yerlerini hayal eden bazılarıyla aramızda içten içe bir kaynaşma vardı.

«Yine bu dava aydın - bürokrat egemenliğine veya gerçek halk egemenliğine taraftar olanlar arasındaki mücadeledir. Gidenler aydın - bürokrat egemenliğinden yana olanlar, kalanlar halktan yana olanlardır. Böylelikle CHP şimdi gerçek yerine, her yönü ile halk zeminine oturmuş olmaktadır. CHP ile işbirliği yapacaklar, bizim şartlarımıza uymak zorundadırlar. Biz onların şartlarına uyamayız. Bizim omuzumuza basarak bizi kendi peşlerinde sürükleyemezler.

«Bizim çektiğimiz, halktan kopmuş aydınlardandır. Biz o türlü aydın davranışlarından ayrılıyoruz. Halk zeminine oturuyoruz. Bu sarsıntı, halk zeminine sapsağlam oturma çabamızdan geliyor.»

Bunlar gayet açık ifadelerdir. Kimlere hitap ediyorsa, onlar tarafından cevaplandırılmalıdır. Ve bu ifadelere göre, devrim yobazlığı tashih edilmiş olmamaktadır. Aksine, anlayanlar için, üzerine daha fazla basılmaktadır.

Yalnız Paşa ve Ecevit'e daha önce bir kitabımızda sorduğumuz sorulardan birini tekrar soracağız:

Bu halkçılığın gerçekleştirilmesinin açık seçik araçları nedir? Partileri araçları niteler çünkü. Bu araçlar, amaçlarla tutarlı bir biçimde CHP'de yoktur. Bunun da sebebi, Türkiye'nin kurtuluşu meselesini sınıfsal açıdan ortaya koymamaktandır. Bize göre, kapitalist âlemde CHP'nin fonksiyonu bu karanlığı yaratmak ve yaşatmaktır. CHP bu karanlıktan kurtulabilirse, devrimciliğe yönelebilir. Bu ise, kökleriyle bağlı olduğu bürokrasiye karşı çıkmakla olur. Yoksa sadece, kendilerinin «aşırı bürokrat» dediği, bizim de romantik dediğimiz gruba karşı çıkmakla olmaz!

Bürokratlar, dikkat! Tarihi olarak yer tayinini yapınız. Bu yer tayin edilmeden ileri gidilebilir mi? Yer tayinini yapmayanlar «romantik» olarak kalacaklardır. Sol adına bu yolda direnme, sınıf meselelerinin gerçekte gözden kaçırılmasına sebep olacaktır.

Mütemadiyen Mustafa Kemal sayıklamayınız. Yada sayıklar gözükmeyiniz. Mustafa Kemal'i artık tarih içindeki yerine bırakınız. Devrimcilik adama tapınma ile olmaz. Hemen soralım: Taktik bazen aşılmaz stratejik duvarlar, tuzaklar yaratılmasına yol açmaz mı beyler?

1) Ulus Gazetesi, 22.5.1969

2) Alman İdeolojisi, (Birinci Bölüm), Marx ve Engels, S. Hilav tercümesi, Sosyal Yayınlar, S. 109 - 110

3) Louis Bonaparte'ın Darbesi, Marx, A. Acar tercümesi, İzlem Yayınları, S. 59 - 60

Barzani Hareketi ve Türk

— IV —

DOĞU Sorununu ana hatlarıyla ortaya koyduktan sonra, bu yazıda da, kısaca Ortadoğu'daki anti - emperyalist gelişme ve kuzey Irak'taki Barzani hareketi üstünde duracağız. Türk Baasçılığına dokunacağız kısaca...

Emperyalizm için Vietnam'dan da önemli olan Ortadoğu'daki emekçi halkların kurtuluşu, ancak hatasız bir eylem stratejisinin uygulanmasıyla mümkün olacaktır. Tarih hataları affetmez. Ve yapılan hataların cezasını da, kim yapmış olursa olsun, emekçi kitleler çekecektir.

Arap halklarının emperyalizme karşı yürüttüğü kavgayı gönülden destekliyoruz. Yüreğimiz onlar için çarpıyor. Fakat ne var ki, Arap halklarının bugün ezik ve yenik duruma düşürülmesindeki hata, birinci derecede Arap yönetimlerinindir. Yüreğimizi onların kutsal kavgasından yana koyarken, yapmış oldukları hataları da gözümüzü kırpmadan eleştireceğiz.

Emperyalistler Ortadoğu'dan usulen çekildiklerinde, ülkelerin yönetimini kendilerine en sadık sınıflara ve ailelere devrederken, beri yanda kendi vesayetlerinde bir İsrail karakolu da bırakarak gittiler. Suud ailesine Arabistan'ı, Kral Faruk'a Mısır'ı, Haşimi ailesine Ürdün'ü, Kral Veysel ailesine Irak'ı, hristiyan zümrenin hakimiyetine de Lübnan'ı bırakmaları, bu sömürme fikrinin mahsulü idi.

1952'de Mısırda krallığı tasfiye edip yönetimi ele alan sivil - asker aydın zümresi, fabrikaları işgal eden işçileri sehpaya çekerken, ilk büyük yanlış adımı da atmış oluyordu. Emekçi kitlelere rağmen, emekçi kitlelerden kopuk, emekçi kitlelerin üstünde sosyalist bir uygulamaya girişmek isteyen bürokrasi, başarı sağlayamadı ve başarısızlığın temel sebebini kavrayamadan yeni maceralara sürüklendi. **«Tarihin en eski kavmi»** ve **«insanlık medeniyetinin ilk kurucuları»**ndan olan Arap kavminden «asalet» ve «secaatını» harekete getirmesi istendi yıllarca... Şoven tutkular işlendikçe, gerçekler toz-pembe bulutların ötesinde görülemedi gitti. Ve bugünkü duruma gelindi nihayet.

Suriye'de sosyalistlerin de desteğiyle 1963'te iktidara gelen Baasçılar, ilk iş olarak sosyalistleri sürüp tutuklamakla işe başladılar. Sosyalist olduklarını günde bilmem kaç kere ilan eden bu sivil - asker aydın zümre de anti - emperyalist mücadeleyi emekçi kitlelere dayanmadan yürütmek sevdasına kapıldı. Toprak reformu yapıldı. Fakat köylü bunun farkında bile değil. Emekçi kitlelerden kopuk aydınlar sosyalizmini kurmaya çalışan Baas'çılar, faşist yönetimlere has ırkçı metodları uygulamaktan da geri durmadılar. Yahudi düşmanlığı ile birlikte, Türk ve Kürt düşmanlığını, Arap milliyetçiliğinin, daha doğrusu ırkçılığının gıdası haline getirdiler. İkide bir Hatay için «İlhak» mitingleri düzenleyip kabararak bağırıp çağırdılar. Heyecan yarattılar. Şu garipliğe bakın ki, en ilerici başbakanlardan Yusuf Züeyn'in kabinesinde istihbarat bakanlığı yapmış olan Ahmet Hilali, Kürtlerin imha ve asimilizasyona tabi tutulması için parti merkez komitesine faşistçe bir rapor vermiş ve bu rapor kabul edilerek hükümet tarafından uygulanmak istenmiştir.

9 ana esasa dayanan raporun girişi şöyledir:

«— Allemuhum yester'bun (— Onlara - kürtlere - okul açın, kültür verin, öğretin, Araplaşacaklar.) prensibiyle hareket ettik. Tam aksi sonuç alındı. Okutulanlar ya komünist yada Kürtçü oldular. Bu sebeple onlara okul açmamalıyız. Yeni ev yaptırmamalıyız. Toprak reformu nedeniyle sınır çizgisinden 25. Kilometre'ye kadar olan bölgeden Kürt'leri boşaltıp içeri kısımlara aktaralım, yerlerine Arap Şammar aşiretini yerleştirelim. (En saf ve katıksız Arap aşiretlerinden biri olduğundan.) Bunlar da sonuç vermediği takdirde, daha etkin çarelere başvuralım.» (1)

Bu zat şimdi de, sosyalistlik taslayan Baas Partisi'nin en önemli kademelerinde bulunmaktadır.

Raporun kapsadığı esasların yerine getirilmesi için 1966'da uygulamaya girişildi. Ve ilk planda binlerce Türk ve Kürt'ün vatandaşlık hakları iptal edildi. İçte ve dışta sert tepkilere sebep olan bu faşistçe işlem Haziran Savaşı'nın patlak vermesiyle duraksadı.

Lahana turşusu ile bu şekilde perhiz yapmanın tek sebebi, emekçi kitlelere ve proleterya örgütüne dayanmadan, sadece ve tek başına bürokrasi ile anti - emperyalist kavga yürütmek isteğidir. Ve bilindiği gibi de, tutmuyor böylesi bir strateji ile yürütülen eylem.

Irak'ın durumu da Mısır ve Suriye'den pek farklı değildir. Hattâ Irak'taki Baas'çı yönetimlerin faşist ve ırkçı karakteri daha ağır basmaktadır.

1958'de krallık rejimini deviren Kasım, mevcut bütün hiziplerin desteğiyle iktidara geldi. Daha önce hepsi gizli faaliyet gösteren bu hiziplerin (Baasçılar, sosyalistler, Irak'lı demokratlar, Arap millicileri ve Kürdistan Demokrat Partisi), devrimden sonra faaliyetlerine izin verildi ve bu durum altı ay kadar devam etti.

1959'un ilk aylarında Musul'da ve Kerkük'te Arap millicilerin giriştiği ayaklanma ve 1960'da Baas'çıların Kasım'a suikast yapması üzerine partilerin faaliyetleri de yasaklandı.

İktidarının ilk sekiz ayında Irak'ı Bağdat Paktı'ndan çıkararak Habbaniye ve Şueyyibe'deki İngiliz üslerini tasfiye edip kısmî bir toprak reformunu da yapan General Kasım, daha sonra tam bir dikta rejimi kurmaktan da geri kalmadı.

1960'ta sosyalistlere karşı girişilen terör 1961 - 62'de daha da hızlandırıldı. Bu, 3 — 5 aylık sürgün ve 5 — 6 yıl arasında değişen çeşitli cezalar şeklinde tatbik ediliyordu. Arap millicilerinin ve Baas'ın iktidarının kendileri için daha büyük felaket getireceğini çok iyi bilen Arap marksistleri, bu muameleye razı idiler ve bu yüzden Kasım'a karşı onları desteklemediler. Nitekim bu gruplar Kasım'ı devirip iktidara gelince, **«komünist avı»** adı altında hemen büyük bir katliama giriştiler. Daha darbenin ilk günü yayınladıkları 13. bildiri ile **«El ibadet küllime şuyui»** (Her kimin komünist olduğundan şüphelenirseniz, derhal yokedin.) diye anons yaparak büyük işkencelerle binlerce insan öldürdüler.

Dokuz ay sonra suç ortağı millicileri ekarte ederek tek başlarına iktidar koltuğuna oturan Arif kardeşler, bu sefer de bir nevi sosyalistlik taslayarak anti - emperyalist mücadelenin mücahidi kesildiler. Emekçi kitlelerinin uzağında cereyan bu aydınlar sosyalizminin yürüttüğü anti - emperyalist mücadelenin sonuçları da kimsenin meçhulü değildir. 1968 Temmuz'undan bu yana da, El Bekr üstlenmiştir bu görevi...

Barzani Hareketi

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Irak'ın mandaterliğini üstlenen İngilizler, petrol bölgesinin istikbalini pek garantide görmüyorlardı. Haşin ve sert mizaçlı Kürt aşiretli her seferinde kargaşalık çıkararak huzur bozuyorlardı onlarca. Daha 1915'te bölgeyi işgale girişirken büyük bir dirençle karşılaşmışlardı zaten. Bu nedenle, bölgeyi birkaç defa boşaltmak istemişler, fakat muvaffak olamamışlardı.

İkinci Dünya Savaşı arifesinde, en güçlü Kürt aşiretlerinden biri olan Barzani aşireti, Kuzey Irak'ta muhtar bir idare kurmak üzere ayaklandı. Bu ayaklanmayı bölgedeki diğer birçok aşiretler de destekledi. Feodal bir yapı içinde bulunan bölgede, bir aşiretin hakimiyet teessüs edip bir ulusal çekirdek teşkil etmesi, daha önce her ne şekil ve suretle olursa olsun, Türk'lere karşı Kürt aşiretlerini ayaklandırmak çabasında bulunmuş olan İngiliz emperyalistlerini iyice kuşkulandırarak çileden çıkartmış ve çeşitli taktiklerle ayaklanmayı bastırmaya yöneltmişti. Araplardan teşkil edilen birliklerin yanısıra bazı Kürt aşiretleri de silahlandırılarak İngiliz uçaklarının refakatinde isyan bölgesine sevkedilmiş ve çetin savaşlardan sonra ayaklanma bastırılmıştır. İsyanın bastırılmasından sonra, 1940'larda Barzani'lerle birlikte diğer isyancı aşiretler toptan sınırdışına sürgün edilmişler, binlerce insan, çoluk çocuk ve hayvanlarıyla birlikte diyar diyar yurt dışında (Türkiye'de, İran'da) süründürülmüşlerdir. İngiliz emperyalistlerinin Irak'tan çekilmesinden sonra tekrar yurtlarına dönen Kürtler, bu sefer de emperyalistlerin yerine geçmiş olan krallığın hışmına uğrayarak tekrar silaha sarılmak mecburiyetinde bırakılmışlar, yeni bir boğuşmanın içine itilmişlerdir.

Irak'taki Arap ve Kürt halklarının İngiliz emperyalistleri tarafından birbirine bu şekilde düşmanlaştırılmasından sonra toplumlar arası diyalog kopmuş ve halklar birbirine karşı iki rakip hasım şeklinde kamplaştırılmıştır.

Irak krallık yönetiminin birtakım ağır baskılara girişmesi üzerine 1944 - 45 yıllarında bölgede savaş tekrar patlak vermiş, neticede Barzani'nin liderliğindeki kuvvetler tutunamayarak bu sefer de İran'a sığınmak zorunda kalmışlardır. 1946'da İran'a geçen Barzani, Mahabat Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşunda büyük rol oynamış, cumhuriyetin yıkılmasından sonra emrindeki kuvvetlerle tekrar Irak'a dönmüştür. Son olarak çıkan savaşlar sonunda orada da tutunamayarak beraberindeki bin küsur adamıyla Sovyetler'e iltica etmiştir. Mülteciler 11 yıl Sovyetler'de kalmış 1958'deki devrimden sonra geri gelmelerine izin verilerek yurda dönmeleri sağlanmıştır.

Yukarıda da belirttiğim gibi, ilk birkaç ay geniş bir hürriyet havası yaratan Kasım, sonradan diktacı yönetim kurunca, daha önce Kürtlere vaad ettiği hakları da vermeyince, 11 Eylül

k Baasçıları

Ahmet ARAS

1961'de Kuzey Irak'taki Kürt hareketi başlamış ve bugüne kadar sürmüştür. Şimdiye kadar birkaç defa anlaşmaya varılmışsa da, Arap yönetimleri hiçbir zaman anlaşmanın gereklerini yerine getirmemişlerdir.

Yıllarca Kürt bölgesini ekonomik abluka altında tutarak Kürtleri Arap çemberinde boğacaklarını söyleyen ve bu şekilde çaba gösteren Irak ve Suriye Baasçı'larının bu tutumunu tasvip etmeye imkân yoktur. Bundan Kürt ve Arap halklarının zararına olarak sadece emperyalistler yarar sağlar. Nitekim, bu abluka nedeniyle, Barzani Hareketi, zaman zaman emperyalist Batı ülkelerinden yardım almak zorunda kalmakta, ve bu durum, yanlış olarak Barzani'nin emperyalizmle işbirliği yaptığı izleniminin doğmasına sebep olmaktadır. Arapların emperyalizm tarafından ezilmesi, onların da başka bir halkı ezmesine cevaz vermez.

Kuzey Irak'taki hareketin niteliğini tesbitte yarar vardır. Hareket ulusal bir harekettir. Sınıfsal karakteri de vardır. Başlangıçta güçlü bir aşiretin liderliğinde başlamış, daha sonra toplumun bütün tabakalarının iştirakiyle ulusal bir nitelik kazanmıştır. Kavga içinde uluslaşma bilinci gelişerek halkta demokratik eğilimler kuvvetlenmiştir. Hareket aynızamanda ilerici bir yönetim kurmuştur, hem de Baas'çıların laftan ibaret ilericiliği ile kıyaslanmayacak derecede ilerici... Statülerini yitiren bütün nüfuzlu ağalar, tekkelerini kaybetme korkusundaki şeyhler ve onlara bağlı sofuları bugün Baasçı yönetimin en sadık ve paralı müttefikleridirler. Harekete karşı kullanılan Salahaddin süvarileri, bunlardan teşkil edilmektedir.

Hükûmet kuvvetleri tarafına geçip Kürtlere karşı dövüşen Talabani'nin sosyalist olduğu söylenmektedir ki, bunun da aslı esası yoktur. Hareketi destekleyen Arap sosyalistlerine son zamanlarda yapılan aşırı baskılarda da, Talabani'nin kullanıldığını herkes bilmektedir.

Adamlarıyla birlikte öldürülmesinden iki ay kadar önce Bemo, Derbendihan, Kanimasi, Keredağ gibi yerlerde «komünistleri imha hareketi» düzenleyen Talabani, paralı bir askerden başka bir şey değildir. Irak sosyalist örgütünün Erbil'deki sekreteri Seyit Taha'nın geçen şubat ayında Talabani'ler tarafından öldürülmüş olması da, bu durumunu açıkça belgelemektedir.

Kuzey Irak'taki bu hareketi emperyalistlerin vesayetinde görmek isteyenler de yanılmaktadır. Baasçı yönetimlerin Kürtleri emperyalistlerin kucağına atmak istemesine rağmen, Kürtler, hiçbir zaman Yahudiler gibi emperyalizmin piyonu durumuna düşmek istememişler, ve bunun için de azami derecede dikkatli olmuşlardır. Kürtler Batı Avrupa ülkeleriyle olduğu gibi Doğu Avrupa ülkeleriyle de münasebetlerini sürdürmektedirler. Doğu Avrupa ülkelerinden (Çek, Bulgar) silah aldıkları gibi, bazı Batı Avrupa ülkelerinden de ilaç v.s. almaktadırlar. Son olarak bundan birkaç gün önce I. P. C. (Iraq Petroleum Company) yetkililerinden bir İngiliz lordunun, Musul petrol tesislerine sabotaj yapılması üzerine Sunday Times Gazetesi'nde, Kürtlere karşı kumpanyanın ortağı beş batılı ülkeyi (Holanda, İngiltere, Fransa, Batı Almanya ve Belçika) cihada çağırması da duruma yeterince açıklık getirmektedir.

Kuzey Irak'taki bu oluşum karşısında, bizim kuşkuya ve telaşa kapılmamıza lüzum ve gerek yoktur. Her fırsatta Barzani, Türkiye ile bir ilgisi olmadığını ve olmayacağını açıklamaktadır. Bütün Türkiye'de olduğu gibi, doğuda da istikbalde devrimcilerin toplum kaderinde söz sahibi olacağı muhakkaktır. Hiçbir doğulu devrimcinin Türkiye'nin sınırları dışında bir çözüm düşündüğünü, aradığını görmek mümkün değildir.

Anadolu'nun ayrı ayrı bölgelerinin birbiriyle iktisadi bütünleşme meydana

BİR BARZANİ ASKERİ
— Usta bir gerillacı —

Kuzey Irak dağlarında at koşturan Barzani mücahitlerinden biri

Molla Mustafa Barzani, Kürtlere karşı sonradan teröre girişen Arif ile beraber

getirmesi de, bu durumu teyid eden bilimsel bir faktördür. Bunun için devrimciler Anadolu gerçeğini kıstas alarak yürüyeceklerdir yarınlara.

Türk Baasçıları

Yukarıda söz konusu ülkelerde emekçi kitlelerinden kopuk, bürokrasinin anti - emperyalist mücadeleyi rotasına oturtamadığına kısaca işaret ettim.

Bürokrasiye toz kondurmadan, emekçi halkımızın biricik örgütünü boy hedefi yaparak devrimci ve anti - emperyalist olmak arzusu, milli demokratik devrimcilerimizin Baasçı bir karaktere sahip olduğunu gösteren esaslı bir işarettir.

Toplumsal olaylara karşı reaksiyoner ve ilerici niteliğe sahip güçlerin devrimci mücadeleye katılmasını temin etmek elbette devrimci bir görevdir. Amma bu, proleteryanın öncülüğünde ve emekçi kitlelerin motor gücüne dayandırılarak yapılacak. Emekçi halk kitlelerine ters düşmüş biçimsel devrimciliğin bataklığına saplanarak değil. Şartlanmış kafalardaki mitler yıkılmadan, bürokrasinin devrimci olacağını beklemek, hayaldir, küçük burjuva oportünizmidir. Şoven tutkuların bileylenmesi ile hedefe varıldığı da nerede görülmüştür? Hem sonra bürokrasi ne zaman iktidardan düştü ki Türkiye'de?

Türkiye insanı kadar şartlandırılmış, şaşırtılmış bir insan tipi daha yoktur yeryüzünde. Bunda en büyük günah payı bürokrasinindir.

Buna rağmen, devrimci eylemde asgari, yeterli bir birikim düzeyinde, bürokrasinin ittifakını reddeden aklıbaşında hiçbir devrimci düşünülemez. Fakat bu ittifak, kendi kendine gelin-güvey olmakla ve muhayyel cephe teşkil edilmekle değil, davanın asıl sahibi emekçi kitlelerin muayyen tarihi şartlarda verebileceği bir kararla yapılacak ittifak olacaktır.

Emekçi kitleler de, yeterli veya az yeterli olsun, politik örgütleriyle eylemlerin yürütür, hedefe varırlar. Örgütsüz eylem düşünülemez. Devrim yapılamaz.

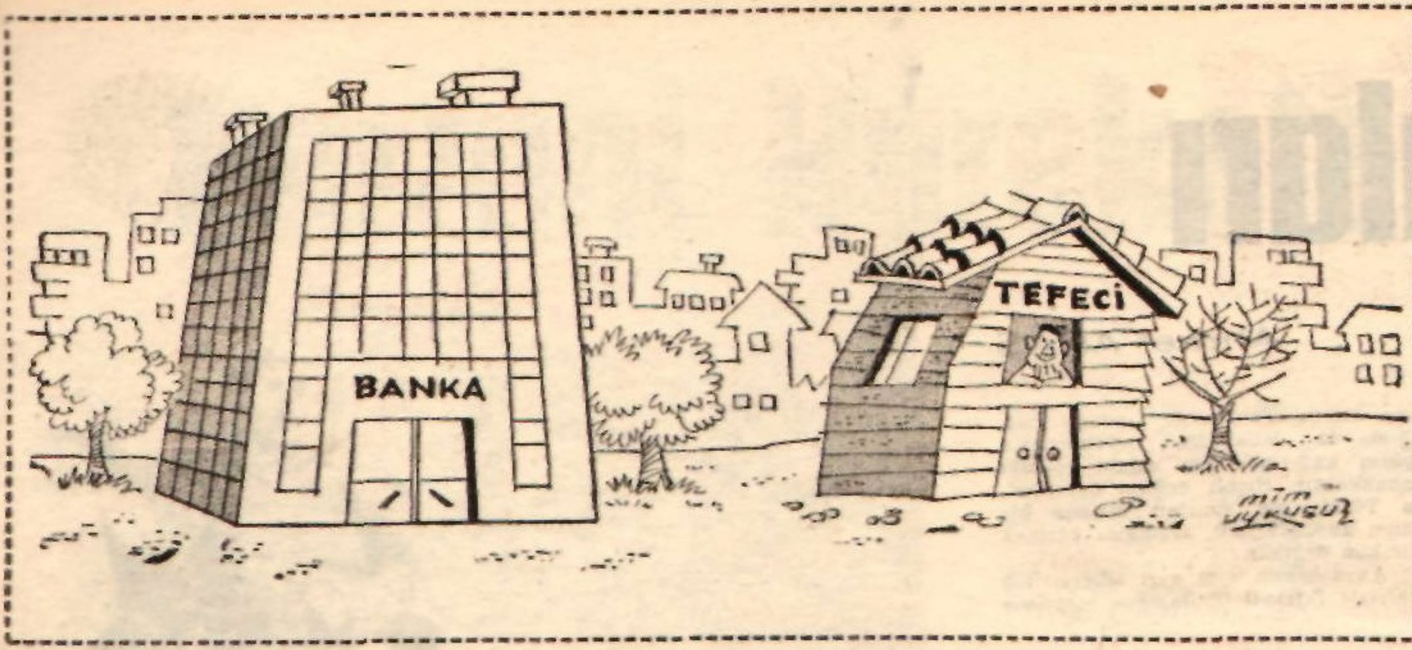
Geçiş devresindeki uygulamanın hemen sosyalist bir uygulama olacağını da söyleyen yok zaten. Fakat geçiş devresindeki uygulamanın bu niteliği, uygulayıcının proleteryadan başkası olacağı anlamına da gelemez.

Arap ülkelerinde tarihi şartların böyle bir sonuç doğurması normal sayılabilir, fakat bürokrasinin ihanetini en açık şekilde acı tecrübeleriyle görmüş olan fakir Anadolu halkı, bürokrasiyi tekrar kendi elleriyle getirip başına oturtmayacaktır. Hem de komprador burjuvazi ile ekonomik ve politik ittifak yolundaki bürokrasiyi... Bu bakımdan, Türk Baası olmaya özenenlere, saplanmakta oldukları bu çıkmazdan kendilerini bir an önce kurtarmalarını tavsiye ederiz.

NE TARAFTAN GELİRSE GELSİN, HER TÜRLÜ ŞOVEN TUTKU VE KAYMALARA KARŞI ANCAK EMEKÇİ KİTLELERİN DEVRİMCİ BİLİNCİ SET ÇEKEBİLECEKTİR.

— SON —

(1) İ. Ş. Vanlı, Suriye'de İmha ve Asimilasyon Planları, Paris 1968

BANKALARIN AŞIRI KÂRLARI

Hilmi ÖZGEN

Yurdumuzda kredi piyasasında fiat yüksekliğine ve tefeciliğin hızla gelişmesine sebep olan bankaların yüksek kârları gazetelerde yayınlanan 1968 yılı bilânçolarile geniş halk kitlelerini ilgilendirdiğinden bu konudaki düşüncelerimizi açıklamaya çalışacağız:

Türkiye Bankalar Birliğince yayınlanan 31 sayılı bültendeki bilgilere göre 4 gurupta toplanan resmi ve özel sektör bankalarının 1967 yılı kârları Tablo I'de görüldüğü şekilde dağılmaktadır.

Tabloda görüldüğü üzere yurdumuzda 6,5 milyar liralık sermaye yatırımına karşılık bankacılık faaliyetinden yılda ortalama % 8.8 oranında 483 milyon lira kâr sağlanmaktadır. Halbuki özel sermaye bankalarında bu nisbet % 32 oranına ve yabancı sermaye bankalarında ise % 200 oranına yükselmektedir.

Bankaların rantabilite hesaplarında sadece sermayeleri nazara alınmayarak, ihtiyat ve karşılık hesaplarında gösterilen diğer öz kaynakların, mevduat miktarının da gözönünde bulundurulması gerekmekte ise de yine de özel sermaye bankalarının kamu sermayeli bankalara nazaran çok yüksek oranlarda kâr sağladıkları bir gerçektir.

● 1 — Özel Bankaların 1967 yılı kârları

Öte yandan özel sermaye bankaları 1967 yılında topladıkları 11 milyar liralık mevduata karşılık % 1.3 oranında 130 milyon lira net kâr elde ederken yabancı uyruklu bankalar 1 milyar liralık mevduattan % 2,6 oranında 26 milyon lira kâr sağlamışlardır. Yabancı uyruklu bankalar ödenmiş sermayelerine ve halktan topladıkları mevduata nazaran bu derece yüksek kârlar elde ederlerken millî bankalarımızın yarı yarıya kârlı durumda çalışmaları, bunların devlete vergi olarak ödemeleri gereken yüksek kazançlarını lüzumsuz ve israflı masraflar yaparak düşürmelerinden ve bu suretle sermaye piyasasında gayri meşru rekabete yol açmalarından ileri gelmektedir.

Bir özel bankanın sayın kurucusu bir kokteyl konuşmasında «Bankasının yönetici kadrolarında eski Bakanlardan 15 kişiyi barındırdığını ve sadece kendi bankasındaki elemanlarla bir koalisyon kabinesi kurabileceğini...» öğünerek ifade etmiştir. Gazetelerde basılan çarşaf gibi ilanlar, büyük caddeleri süsleyen bol ışıklı reklamlar, yüksek mevduat sahiplerine dağıtılan kıymetli hediyeler, radyo saatlerini dolduran lüzumsuz gevezelikler, lotaryalar, piyangolar... bunların hepsi fakir halkın sırtından sağlanan ölçüsüz kazançların hovardaca israfından başka birşey değildir.

Resmi bir banka genel müdürünün özel kalem odasında rastladığımız mini etekli ve güzel bir bayan haftada elli nusha bastırdığı açık saçık bir dergi için ilan almaya geldiğini ve bir partinin balosunda çıplak ata binerek şöhret kazandığını öğünerek anlatmakta idi. Evli olmayan bu bayanın sonradan babasız bir çocuk doğurduğunu öğrenince çıplak ata binmesinin cezasını çektiğine hükmetmiş ve fakat bu çocuğun bakılıp beslenmesi masrafları bu ata sahip çıkan sayın genel müdürlerin boyunlarına borç olmuştur.

● 2 — Faiz Oranları ve Gider Vergisi

Alaya tahammülü olmadığına inandığımız bu konuda şimdiye kadar sadece 7-8 makale yayınladığımız halde sorumlu kişilerden hiçbir ilgi ve tepki görmediğimiz için çaresiz işi mizaha dökmekteyiz. Babasız bir çocuğun iaşesile mükellef sayın genel müdürlere bir hususu daha hatırlatmak için gider vergisi konusuna da değineceğiz.

6802 sayılı Gider Vergisi Kanununun 28. maddesinde:

«Banka ve Sigorta Şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler ve kendi lehlerine aldıkları paralar muamele vergisine tabidir...» denilmekte ve aynı kanunun 30. maddesinde ise:

«— Banka ve sigorta muameleleri vergisini banka ve bankerlerle sigorta şirketleri öderler...» şeklinde bir kayıt bulunmaktadır. Bu hükümle, alınacak muamele vergisinin banka ve sigorta şirketlerince ödeneceği açıkca gösterildiği halde resmi ve özel sektör bankaları yıllardan beri bu vergileri de müşterilerinden tahsil etmekte ve bu suretle faiz oranlarını yükseltmektedirler. Buna benzer bir vergi anlaşmazlığı dolayısile Adalete intikal etmiş bir konuda Yargıtay İcra ve İflas Dairesince verilen 22.4.1963 gün ve 5055 sayılı kararda «... Gider vergisinin müşteriden alınamıyacağı...» bildirildiği halde tatbikat hâlâ eski şeklinde devam etmekte ve milyonlarca vatandaştan alınan nizami faizin % 20'si oranındaki gider vergisi bu vatandaşlardan tahsil edilmektedir. Bankalar Birliğince yayınlanan 31 sayılı bültenin 7/B No.lu cetvelinde özel sektör bankalarının 1967 yılında müşterilerinden faiz ve komisyon olarak 908 milyon lira tahsil ettikleri gösterilmektedir. Ayrıca banka hizmetleri karşılığında alınan diğer faiz ve komisyonlar da 229 milyon liraya ulaşmaktadır. Bu faiz ve komisyonların içinde hazineye ödenmek üzere müşterilerden tahsil edilen % 20 oranındaki gider vergileri de dahil olduğundan bir milyar liralık faiz gelirlerinden, müşterilerden vergi karşılığı olarak alınan 200 milyon lira indirilecek olursa 1967 yılında 130 milyon lira net gelir sağladıkları anlaşılan özel bankaların bilânçolarını toplam olarak 70 milyon liralık bir zararla kapamaları icabeder.

Kanunun bir açık noktasından faydalanarak faiz oranlarını yükselten resmi ve özel sektör bankalarının bu haksız kazançlarını önlemek için Ticaret Bakanlığı ile Türkiye Odalar Birliğinin gerekli teşebbüslere geçmesi ve bankalardan borç para alan milyonlarca vatandaşın sömürülmesini önleyecek çarelerin aranması gerektiği kanısındayız.

Yurdumuzda Kredi piyasasındaki gayrimeşru rekabeti teşvik eden etkenlerden biri de müşterilere tasarrufu teşvik adıyla dağıtılan ve her yıl bir kaç çekilişle reklam edilen Lotaryacılık metodudur. Her gün radyolarımızı işgal eden reklam saatleri evler, apartman daireleri, plaj siteleri, altın ikramiyeleri gibi piyango dağıtımının çeşitli ilanlarıyla dolup taşmakta olup bir köşesinde 500.— liracığı olan vatandaşlar işini gücünü bırakıp çekiliş günleri izlemekte ve bir Bankadan aldığı paralarını öteki Bankaya yatırarak talih kuşu kovalamaktadırlar.

● 3 — Teşvik İkramiyeleri ve Reklam Masrafları

Tablo II'de görüldüğü üzere özel sermaye Bankalarından İş Bankası ile Yapı Kredi Bankası ve Türk Ticaret Bankası 1967 yılında toplam olarak 94 Milyon liralık kârlarına karşılık %29 oranında 27,5 Milyon lira tasarrufu teşvik ikramiyesi dağıtmışlar ve diğer masraf ve zararlar hesabında görülen Milyonlarca liralık ilan ve reklam masrafı yapmışlardır.

Halbuki aynı tablonun alt bölümünde gösterilen yabancı uyruklu 3 Banka toplam olarak 20 Milyon lira kâr sağladıkları halde bunun % 14'ü oranında 3 Milyon liralık teşvik ikramiyesi dağıtmışlardır. Bu Bankaların ilan ve reklam masrafları da o oranda düşük olup bir birlerinden müşteri çekmek için gayrimeşru rekabet yollarına girmeyen yabancı Bankalar daha verimli ve daha rasyonel çalışmaktadırlar.

Milli Bankaların teşvik ikramiyeleriyle ilan ve reklam masraflarını arttırmalarının bir diğer sebebi de bunların devlete vergi olarak verecekleri paraları Hazineden kaçırarak masraf olarak şuna buna dağıtmayı tercih etmeleridir. Az masrafla çok kâr sağlayan ve daha fazla mevduat toplayan bir şirket yüksek kârları üzerinden büyük miktarlarda vergiler ödeyeceğinden Hazineye fazla vergi ödemekten ise eski politikacıları, dostların ve akrabaların kurdukları ilan ve reklam müesseselerini beslemeyi daha kârlı bulmakta ve bu suretle masraflarını lüzumsuz yere şişirerek kredi maliyetinin yükselmesine sebep olmaktadırlar.

Bu meşru masraflar dışında büyük mevduatta bulunan para babalarına özel pazarlık yapılarak bazı menfaatlar sağlanmakta ve bu kişilere normal hediyelerin dışında taban halıları, altın saatler ve çok kıymetli vazolar hediye edilmektedir. Kalkınmakta olan fakir bir memleket halkının en lüzumlu ihtiyacı olan düşük faizli kredi ihtiyacı bu suretle önlenerek borca girenlerin, mahvolmaları ve yıkılmaları pahasına Milli Bankacılarımız büyük kârlar sağlamaktadırlar.

Esasen bu Bankaların çoğu görünüşleri itibariyle halka açık sermaye bankaları olarak kurulmuşlarsa da halen hisse senetleri Borsada kayıtlı bu-

Viyana'da Türk Emekçisi

● Yeni girdiği işinden dil bilmiyor gerekçesiyle çıkartılan Ortaanadolu'lu bir emekçimize, Viyana İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun aracılığıyla ancak 350 Avusturya şilini haftalık ödeyen bir iş bulabildik. Ben bu para ile nasıl geçinilebileceğini düşünürken, emekçi arkadaş işsizlikten kurtulmanın sevinci içindeydi. Oysa yardımcı emekçi haftalığı 650-800 Avusturya şilini olarak değişmektedir. Sağdan soldan borç aldığı parayla pasaport çıkartıp yola düşen tarım işçimiz eğer talihi yardım edip de Avusturya sınırından geçebiliyorsa, bulacağı iş muhakkak ki pis ve çok emek isteyen bir iştir ve karşılığında alacağı ücret de, aynı işte çalışan yerli emekçinin ücretinin yarısına yakındır. Fakat o, topraksızlığın ve endüstri çevresi içinde bir işyeri bulma güçlüğünün nedenleriyle, dışarıya çıkan emekçimiz, ücret ne kadar düşük ve iş ne denli güç olursa olsun, üç beş kuruş biriktirip bir an önce yurduna dönme çabası içinde her şeye tahammül ediyor. Yerli arkadaşları ise, onun gelişmiş bir toplum içinde dil bilmeme halinin de verdiği çekinginliğinden yararlanarak kendisine en ağır işleri yüklerler ve üstelik de hor görürler. Ne hükümet, ne de yurt dışındaki temsilcisi büyükelçilik bu insanlarla hiçbir şekilde ilgilenmezler. Yurtta olduğu gibi, yurt dışında da sömürülmek Türk emekçisinin kaderidir. Ta ki kendisi düzeni değiştirinceye kadar.

EROL SEVER
(Öğrenci - Viyana)

Abdullah, Abdullahlar

● Evet, bu düzen, bu bozuk düzen birinin felaketi karşılığı, diğerinin saadeti olan, kuvvetlinin zayıfı zenginin fakiri ezdiği, paralının itibar gördüğü, parasızın hor görüldüğü bu düzen muhakkak değişmelidir. Anlatacağım hikaye bu kokuşmuş düzenin normal olaylarından biridir. Abdullah bu ortamın fakirliğe mahkûm ettiği bir garip... Kendisine bakan tek erkek evladı askere gidince bazı yol bilenler ona asker aylığı bağlanması için gereken muamelede aracı olmuşlar. 10 Ekim 968 de belediye encümenine havale edilen di-

Kuruluş Şekli	İtibari Sermaye (Milyon T.L.)	Yıl sonu kârı (Milyon T.L.)
Kamu sermayesi	5.080	328,-
Özel sektör	413	129,6
Mahalli bankalar	5	0,4
Yabancı bankalar	14	25,7
Toplam	5.512	483,7

Bankaların aşırı kârlarını ortaya koyan 1 numaralı tablo

Bankanın adı	1967 kârı (Milyon T.L.)	Tasarruf Mevduatı (Milyon T.L.)	Teşvik İkramiyesi (Milyon T.L.)
Türkiye İş B.	60,5	4.000	16.-
Yapı ve Kredi	28.-	1.500	8.3
Türk Ticaret B.	6.-	498	3.2
Akbank	15.5	907	4.4
Garanti Bankası	4.-	377	2.2
Osmanlı Bankası	11.7	525	3.-
Banko Di Roma	7.-	53	-.-
Holandiçe Bank	1.6	21	-.-

Bankaların mevduat ve ikramiyelerini gösteren 2 numaralı table

lunan 32 özel sermaye Bankasından ancak 12'sinin hisse senetleri üzerinde muamele yapılmakta ve diğer 20 Bankanın hisse senetleri borsalarda hiç bir muamele görmemektedir.

Nominal değerlerine göre en fazla yükseliş gösteren aksiyonlar İş Bankasının kurucu hisse senetleriyle Sanayi Kalkınma Bankasının III'cü tertip hisse senetleri olup İş Bankasının 500 liralık kurucu hisse senetleri borsada 8500 liradan, Sanayi Kalkınma Bankasının hisse senetleri 1235 liradan alınıp satılmaktadır.

● 4 — Bankaların Hileli İflasları

Kontrolsuz ve başı boş işleyen kredi mekanizması türlü israflar, adam kayırmalar ve yolsuzluklar dolayısiyle kısa zamanda batakılığa saplanmış ve 27 Mayıs devriminden sonra arda arda 7 özel sermaye Bankası tasfiye olunmuştur. Yurdumuzda faiz oranları Batı Ülkelerine nazaran daha yüksek olduğu halde ve yabancı uyruklu Bankalar her yıl ödenmiş sermayelerinin bir kaç misli kâr sağladıkları halde Milli Bankalarımızın tasfiyeye gitmeleri kredi yağmasının bir sonucu olup hatırlı kişilere açılan karşılıksız krediler bir çok Bankaların iflasına sebep olmuştur.

Son on yıl içinde tasfiyelik hale gelen bu 7 Bankanın aktif hesaplarında görülen 350 milyon liralık alacakların %80'i karşılıksız ve tahsil edilemez bir durumdadır. Bu batakcılık örneklerine kamu sermayesiyle kurulan Bankalarda bile rastlanmakta olup Ziraat Bankasının 1963 yılı sonunda 216 Milyon Liraya ulaşan takipteki alacaklarının sadece 60 mutlu firma üzerinde bulunduğu ve bu alacaklardan yıllardan beri bir kuruş tahsil edilemediği görülmektedir. Diğer resmi Bankaların takipteki alacaklarıyle birlikte 7-8 yüz milyon liraya ulaşan bu batak paralar açıkça söylemek gerekirse, politika kodamanlarıyla hatırlı kişilerin üzerinde bulunmakta ve çeşitli yollarla icra takipleri aksatılarak tahsil edilememektedir.

Bu güne kadar tasfiye haline gelmiş olan bu Bakanların Yöneticilerinden hiç birine açtıkları karşılıksız kredilerin ve batırdıkları paraların hesapları sorulmadığından Sayın Yöneticiler yakın dostlarına, akrabalarına ve hattâ gizli ortaklarına verdikleri bu paraları Bankalar kapandıktan sonra beraberce yemektedirler. Nitekim 27 Mayıs devriminden sonra tasfiye olunan bu bankalardan birinde yapılan soruşturmalarla, banka kurucularından birinin kayın pederine 12 milyon lira vererek tahsil edilmediği ve bu alacağın bankanın müşkül duruma düşmesine sebep olduğu anlaşılmıştır.

DEVLET Baba zararları bütçeden karşılayacak olduktan sonra ne gam? Liberal soygun düzenlerinde at binenin, kılıç kuşananın değil mi? Hele tasfiyelik hesaplar devlet sırrı gibi gizlenerek sayın batakçılar halktan saklandığına göre borçlarını ödemeyenlerin itibarları da korunduğundan rahat rahat başka bankaları dolandırabilmektedirler. Bu soygunun ciddi olarak önlenmesi isteniyorsa akla gelen ilk tedbir, bankalar kanununun tadil edilerek miktarları 100 bin lirayı aşan ve borçlarını ödemiyen borçluların kamu oyuna duyurulmaları gerekmektedir. Bu suretle ticari itibarının büsbütün sarsılacağını, halk nazarında kötü kişi olarak tanınacağını anlayan açıkgözler borçlarını ödemekte biraz daha gayret gösterebilirler.

Bundan maada mademki Devlet, Özel Sermaye Bankalarına yatırılan paraları garanti ederek icabında bunlara bütçeden yardım sağlamaktadır. O halde çok yetersiz bir kadro ile çalışan «YEMİNLİ Bankalar Murakıpları» örgütü takviye edilerek bütün risklerin Banka Murakıplarınca elenmesi ve tahsil edilemiyecek duruma düşen banka alacaklarından dolayı yöneticiler hakkında daha ciddi soruşturmalar yapılması gerekmektedir. Bu günkü uygulama şekli ile bankalar kanunu kötü yüreklileri ve dalavereci kişileri korumakta olduğundan kredi piyasasındaki başıbozukluk liberal kanunlarımızın yüksek himayesinde sürüp gitmektedir. Mali durumunun çok bozuk olduğu bilinen bir firmaya bile bile yüksek miktarlarda krediler açan banka yöneticileri kayıtlara geçen resmi faizlerin dışında kendilerine de bir pay çıkararak hem bankayı ve hem de kredi alan kişiyi felakete sürükledikleri̇nden bunlar hakkındaki kanuni cezaların arttırılması ve bu yüzden bir bankadan atılan kişinin diğer bankalarda da çalıştırılmaması lazımdır.

Bankaların verdikleri paralarla işleyen «Bankalar Birliği»nin sadece Devlete karşı bankacıları korumak ve halkın yüksek faizlerle sömürülmesini sağlamak görevlerinin dışında bu konularla da ilgilenmesini ve Özel Bankaların sorumlu yöneticileri hakkında gizli sicil fişleri tutmasını dilemekteyiz. Bankalardan yüksek paralar dolandıran hatırlı kişilerin halka duyurulması işi de Bankalar Birliğince yerine getirilmesi gereken bir görev olup tasfiyelik hesapların karanlığına saklanan becerikli kişilerin başları ağrımadan rahatça uyumaları önlenmelidir. Parlak konuşmalarda Kredi Sanayii diye adlandırılan Bankacılık, Banka Yöneticileri ile müşteriler arasında karşılıklı güven duygusuna ve dürüst ilişkilere dayanması gereken ticari bir muamele olduğundan bu konularda gerekli tedbirlerin bir an önce alınmasını ve fakir halk yığınlarının kredi yolu ile soyulmasının önüne geçilmesini dilemekteyiz.

---

ekçe bir türlü bu encümenden çıkmıyor. Fakirliği, tutulduğu hastalık koleksiyonundan kurtulması için bir set. Mahalle muhtarından aldığı fakir kağıdıyla baş vurduğu hastane kapılarından parasızlığından dolayı kovulduğunun bilmem kaçıncısı... Abdullah dert yanıyor, «Allahım» diyor, «şu bizim oğlanın asker aylığını alsam da, açlığım bir tarafa, hergün hor görülüp kovulduğum şu hastanede bir muayene olsam.» Artık o da anlamıştır, dini imanı para olan bu ortamda parasız hiçbirşey olamıyacağını. Velakin hakkıhuzurlarının artırılması için yıldırım kararı çıkartan şu beyler garip Abdullah'ın parasını vermediler. Zaten ona da lüzum kalmadı, sefalet hükmünü icra etti. Bu bozuk düzenin ölüme mahkum ettiği bir bedbaht daha mezara girdi. Diğer girecekler gibi...

NEBİL SEZER
(İstanbul)

POLİTİKA VE ÖTESİ

mehmed kemal

Mihraklar...

«— Paşam, koyduğumuz kurallara göre, memleketi eskiden gül gibi idare ederdik. Kafa tutan olursa, kimine aşırı sağ derdik, kimine aşırı sol derdik, işler yürürdü. Bakıyorum, seni bile tanımıyorlar. Sana bile kafa tutuyorlar.»

«— Tutarlar mirim, tutarlar.»

«— Ama bunu sen icat ettin.»

«— Kar helvasını ben icat ettim, ama, ben de beğenmiyorum artık.»

«— Elele verirsek...»

«— Vereceğiz.»

«— O zaman da bir şey olmaz mı?»

«— Pek olmuyor görüyorsun...»

«— Mihraklardan söz ediyor bizimki... Onun mihraklar dediği ne, allesen?»

«— O çok önemlidir.»

«— Önemini nerden alıyor?»

«— Ah.. İşte onu sorma.»

«— Yok... Yok... Öğrenmek istiyorum.»

«— Yeniden darılmaca var mı?»

«— Olur mu?»

«— Söyliyeyim: Anayasa'dan alıyor!...»

«— Anayasa... Anayasa... Ben bu işleri nasıl da ayarlamıştım. Nasıl da yoluna, yordamına koymuştum. Ama sen yok musun Paşam, sen...»

«— Gördün mü, gene kızıyor, gene darılıyorsun.»

«— Peki kızmıyacağım. Çaresi?»

«— Çaresi var. Başladığımız oyuna devam edeceğiz. Hesaplamadığımız bir engel, seninki oldu. Bu sefer oyunumuzu yutmadı. Hattâ bizim oyuna, bizim oyunla karşı koydu.»

«— Nasıl yapar bunu? Ben ona gösteririm.»

«— Kızma gene, diş geçiremezsin. O mihraklar var ya, işte onları, biz kışkırtalım, onun üstüne yürütelim istiyorduk. Tuttu, o mihraklardan yana oldu, adını söyliyemiyeceğim birikisiyle daha işbirliği yaparak, onları bizim üstümüze saldı.»

«— Amma adam çıktı bu...»

«— Ben bunları bilirim. Daha önce bana bunu Kasım yaptı. Nihat yaptı. Turhan yaptı. Benim partimde oldukları için, onları çiğ çiğ yedim. Bülent, mızmızlanacak oldu, onu yoluna yordamına kodum. Fakat sizinki benim partide olmadığı için ona bir şey yapamadım. Ama bu, yapmıyacağım anlamına gelmez. Bir şeyler düşünüyorum. Hele yanımda senin gibi bir müttefikim varken.»

«— Ne yapabiliriz?»

«— Sen (Sonuna kadar mücadele edeceğim) blöfüne devam et. Ben de, bizimkileri bulandırdılar, durultayım.»

«— Partiyi ele geçirmiş. Bir türlü ucunu tutamıyorum ki...»

«— Tutmaya çalış.»

«— Olmuyor. Ben de öteki partiyle oynamaya çalışıyorum. Ötekiler bana çok yanaşıyorlar.»

«— Bırak o Atatürk döküntülerini... Onlarla bir iş olmaz. Olsa, ben onları bırakır mıydım. Buraya dön. Aslolan bu örgüttür. Ben hiç benim örgütün başından ayrıldım mı? Hep orda kaldım başkaldıranları ayırdım.»

«— Sen bizde hayır mı kodun Paşam? Neye dokunduksa kuruttun. Şimdi orda kal, oraya dön diyorsun. Mümkün değil. O, çok kuvvetli.»

«— Sen karıştırmana bak. Öksür, aksır, bağır, çağır. Arada bir hiddetlen avurdunu ye.»

«— Tınmıyorlar.»

«— Tınarlar, beraber olunca.»

«— Mihraklar var, onları nasıl ayalayacağız?»

«— Şimdi ilerici lâflar edelim.»

«— Ne diyelim?»

«— Lâf mı yok canım. Kapitalizm, emperyalizm, toprak reformu, eğitim meselesi... Ha unutuyordum, aradabir de ilericilik falan de...»

«— Nasıl derim ben bunları? İyice kaçarlar yanımdan bizimkiler...»

«— Onlar kaçar, ötekiler gelir. Ötekileri yanımıza alırız, bunları kaçırırız. Böylece böler, yönetiriz. Yönetir böleriz. İşleri yoluna koruz.»

«— Yaman adamsın Paşam.»

«— Sen az mısın?»

«— Demek yeni oyunun bu.»

«— Bu eski oyunum ama, sen yeniden yeniye farkına varıyorsun.»

«— Ben farkındayım da. Ötekiler değil mi diye soruyordum Aşırı sağ, aşırı sol lafları etsek..»

«— Sakın ha... O sökmüyor artık.»

«— Eskiden söküyordu. Biz 6/7 Eylülü böyle hasıraltı ettik.»

«— Yassıada da çıktı.»

«— Ondan bir şey olmadı?»

«— Orası da benim marifetim. Pek karıştırma.»

«— Peki ya şu çocuk?»

«— Bana bırak.»

«— Mihraklar Paşam.»

«— Bana bırak, dedik ya...»

«— Ocağına düştüm!..»

«— Ha söyle...»

«— O da düşecek mi?»

«— Elbette.»

«— O düşecekse, ben düşmüşüm çok değil.»

«— Yavaş yavaş anlıyorsun.»

«— Ben çoktan anlamıştım da, ona bir anlatsan. Ah ona bir anlatsan...»

«— Birlikte anlatacağız.»

El sıkışırlar, gülücükler içinde resim çektirirler ve ayrılırlar.

Filistin'de eğitim gören El Feth komandolarından bir grup

SAVAŞIN 2. YILDÖNÜMÜ

5 Haziran Arap - İsrail Savaşı'nın üzerinden bu hafta tam iki yıl geçmiş olacaktır. Bilindiği gibi, Amerikan emperyalizminin körüklediği bu savaş, İsrail'in galibiyeti ve Arap topraklarından büyük kısmını işgal etmesiyle sonuçlanmıştır. Ancak, Amerikan emperyalizmi ve İsrail savaşta galip gelmiş olmakla beraber, sonraki gelişmeler, iki yıl önce de yazdığımız gibi, bu savaşı izleyen yıllarda Ortadoğu halklarının emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı mücadele bilincinin kuvvetlendiğini, Ortadoğu'nun yeni bir «Vietnam» olmağa yöneldiğini ortaya koymuştur. Bugün Ortadoğu'daki ezilen halkların anti - emperyalist ve devrimci mücadelesi ve bu mücadelenin hangi örgütler tarafından yürütüldüğü üzerine, Fransız marksist yazarlarından Gerard Chaliand, Le Monde Gazetesi'nin aylık diplomatik ekinde «Arap ve İsrail arasında kalan Arap direnme kareketi» başlıklı bir inceleme yazmıştır. Chaliand, aynızamanda, «Cezayir'de Sosyalizmin Güçlükleri» adındaki kitabın da sahibidir. Bu kitapta, Ben Bella'nın devrileceğini çok önceden tahmin etmiştir Chaliand'ın. Filistin'deki direnme hareketinin durumunu, Avrupa sol çevrelerinde yarattığı yankıları inceleyen yazısını aynen sunuyoruz

FİLİSTİN'DE SAVAŞIN ÖNCÜLÜĞÜ HALKA GEÇİYOR!

Geçen ay, Cezayir'e El-Al uçağı kaçıran, Atina ve Zürih'te benzer faaliyetler gösteren Filistin Halk Kurtuluş Cephesi içinde parçalanmalar olmuştur. Bu parçalanmadaki taraflardan biri ılımlı olarak tanınmaktadır ve El - Al uçağını kaçıranlar bu tarafa mensuptur. Öteki kanat ise, marksist yönlüdür; bu parçalanmadan sonra başka isim altında ayrı bir bağımsız örgüt haline gelmiştir. Bu örgütün ismi, **Demokratik Filistin Halk Kurtuluş Cephesi'dir.**

1967 yılının Haziran ayındaki yenilgiden sonra üç örgütün birleşmesiyle «Filistin Halk Kurtuluş Cephesi» kurulmuştu. Bu üç örgüt Vatana Dönüş Kahramanları, Ahmet Cibril'in kurduğu Filistin Kurtuluş Cephesi ve Kavmiyyûn El Arap Partisi'nin Filistin koluna bağlı Jorj Habeş'in kurduğu Şebab El-Sâár (İntikam Gençliği) Askeri Kolu'dur... Daha sonra, 1968 yılında «Hür Subaylar Hareketi» de dördüncü bir grup olarak Filistin Halk Kurtuluş Cephesine katılmıştır.

Filistin Halk Kurtuluş Cephesi, ilk askeri harekâta 1 Kasım 1967'de girişmiştir. Başlangıçta ufak çapta askeri bir örgüt halinde olan F.H.K.C., kısa zamanda halk arasında da örgütlenmiştir. Ne var ki, 1967 ve 1968 yıllarında cephenin içinde bazı anlaşmazlıklar da patlak vermiştir. Kavmiyyûn El Arap Partisi'nin ilerici unsurları, mevcut Arap düzenlerini de eleştirmeye başlamışlar. Filistin mücadelesinde devrimci bir ortam yaratıp tüm Arap ülkelerinde bu mücadelenin yürütülmesini istemişlerdir. 1968 Haziran'ında Kahire'de yapılan Filistin Milli Kongresi'ne, F.H.K.C. de katılmıştır. Kısa bir süre sonra da, cephe saflarında ilk bölünme olmuş, Ahmet Cibril grubu 1968 Kasımında Cephe'den ayrılmıştır.

Aralık ve onu izleyen aylarda da solcu kanat, sağ kanadın yöneticileri olan Jorj Habeş ve Vedi'i Haddad'a karşı çıkmıştır. İki kanat arasındaki çatışmalar şubat ayında had safhaya ulaşmış ve ayrılmayı kesinleştirmiştir. Bu esnada yine Kahire'de toplanan Filistin Milli Kongresi'ne Cephe'nin 12 kişilik heyetle katılması istenmiş, fakat Cephe bu kongreye katılmamıştır.

Bana öyle gelmektedir ki, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi ismini muhafaza eden sağcı Jorj Habeş kanadı ile, bu kanadın sağcı saydıkları El Feth arasında ideolojik bakımdan hiç de ciddi bir fark yoktur.

Filistin Halk Kurtuluş Cephesi önemli bir askeri örgüt olmakla beraber maddi imkanları kıttır. İşte bu yüzden, dikkatleri kendi üzerine çekebilmek için Zürih Olayı'nı düzenlemiştir. Tabii rakip bir örgüt tarafından yaratılan bu olay El Feth tarafından şiddetle eleştirilmiştir.

Marksist kanat ise, ilk olarak 8 Ağustos 1968'de, Cephe'nin yaptığı gizli kongrede görüşlerini açığa vurmuştur. Filistin Halk Kurtuluş Cephesi'nin marksist kanadının görüşleri şöyledir:

1. Gelişmemiş bir ülkede milli demokratik devrimin imkânlarının, sınıfların rolünün tesbiti. Küçük burjuvazi, devrime, sonuna kadar önderlik edemez.

2. Filistin milli hareketinin eleştirilmesi ve bu hareketi meydana getiren örgütlerin de eleştirilmesi. Örgütlerin Arap halkıyla ve özellikle Filistin halkıyla olan ilişkilerinin gözden geçirilmesi ve Filistin Meselesi'ne karşı Arap ülkelerinin tutumunun eleştirilmesi.

3. Her örgütün yada tarafın bağımsızlığını kaybetmemesi şartıyla asgari müşterekler üzerine bir milli cephenin kurulması.

4. Yahudilerin dini ve kültürel hakları tanıyacak bir demokratik devletin kurulması için siyonizme, emperyalizme ve İsrail'e karşı mücadele etmek.

Solcu kanat azınlık teşkil ettiği halde kongreye katılanlara görüşlerini kabul ettirmeğe muvaffak olmuştur. Fakat alınan kararlar uygulanmamış, kongreden kısa bir süre sonra F.H.K.C.'nin ılımlı kanadı Irak ve Mısır rejimleriyle yakınlaşmaya başlamıştır.

MANİA AŞMA TALİMİ YAPAN İKİ KOMANDO
— Sadece askeri değil, siyasi engeller de var —

Sol kanada göre, başta Ürdün olmak üzere bütün Arap ülkeleri, Filistin'lilerin kendi meselelerini bizzat kendilerinin çözmelerine imkan vermemiştir. Silahlı mücadeleye girişmek için silahlanmalarına engel olmuşlardır. Bunun gerçek nedeni, Filistin halkının kendi sorunlarını kendilerinin çözümlemesi tezinin, Arap düzenlerinin tabiatına ters düşmesidir. Yine sol kanada göre, Filistin halkının sosyal devrimi, komşu Arap ülkelerindeki devrimci mücadeleden tecrit edilemez.

Filistin'deki sosyal devrim, muhakkak ki, komşu Arap ülkelerindeki devrimci mücadeleyi de hızlandıracaktır. Arap dünyasını etkileyecektir. Nitekim Filistin'deki devrimci mücadele, bütün Arap ülkelerini etkilemiş, aynızamanda onlardan da etkilenmiştir.

Sol kanat, yukarıdaki görüşlerden hareket ederek, bazı Arap ülkeleriyle emperyalistler arasındaki ilişkileri çok açık bir şekilde ortaya koymuştur. Ayrıca diğer Arap ülkelerinde İsrail'e ve emperyalizme karşı yürütülen devrimci mücadelede de bugüne kadar öncülük yapan küçük burjuvazinin terkibini ve

Komandolar makinalı tüfek başında nöbet bekliyor

devrimci mücadeleyi yürütmedeki aczini saptamıştır.

El Feth'e göre, sol kanat, «aşırı sol» bir kuruluş olarak nitelendirilmektedir. Sol kanat ise, El Feth'in, geniş halk kitleleri ile ilişkilerinde yetersiz olduğunu, bu nedenle komando hareketlerini «halk savaşı»na dönüştüremeyeceğini ileri sürmektedir.

Solcular, ayrıca, Ürdün Komünist Partisi'ni de eleştirmektedirler. Filistin ve Ürdün'lülerden kurulu olan bu parti reformcu yolu benimseyip Sovyetler Birliği siyasetine körükörüne bağlanmıştır. Nitekim, 1967 Kasım'ında çıkan Güvenlik Konseyi kararını benimsemesiyle de Ürdün Komünist Partisi, bu bağımlılığını ispatlamıştır. Bu tutum, Filistin halkının çıkarlarına aykırıdır.

Siyasi alanda ise, sol kanat, kendi teşkilatı içinde imtiyazsız, rütbesiz, maaşsız ve ücretsiz, devrimci ideolojik eğitimden geçmiş disiplinli profesyonel devrimci nüveler yaratmak için çok büyük gayretler göstermektedir.

Ürdün'ün kuzeyine doğru giden yolda, sol kanadın bazı üyeleri bana eşlik etmişlerdi. Gezim Ceraş'taki Rum eserlerinin önünden geçerek İRBİT şehrinin yakınlarına düşen mülteci kampında sona ermişti.

Fedailerle beraber yürürken çevremizi büyük gençlik kitleleri sarıyordu. Onlar da, kampa kadar bize yol arkadaşlığı ettiler. Orada fedailerin yaşadığı iki büyük çadır vardı. Bu çadırlarda yaşayan 25 fedainin amacı, kampta yaşayan 7 bin Filistin'li mültecinin devrimci potansiyelini yükseltmek ve onları devrimci mücadeleye hazırlamaktır. Bildiğime göre, bir çok fedai teşkilatı içinde sol kanat, halkın arasında yaşayan, onlarla kopmaz bağlar kuran, onların hayatını paylaşan tek kanattır.

Sol kanat, öncelikle Filistin mültecilerinin hayat şartlarını imkanlar oranında yükseltmek için gayret sarfetmektedir. Daha sonra kampta bulunan gençleri teşkilatlandırarak eğitime tabi tutmaktadır.

200 kadar gencin iki grup halinde düzenli adımlarla yürüyüş yaptıklarını, spor eğitimi görerek yakından savaş metodlarını öğrendiklerini ve savaş sloganlarını tekrarladıklarını gördüm. Gençleri günlük eğitimden geçirdikten sonra fedailer halkla ilişkilerini geliştirmektedirer.

Katılmaya imkan bulduğum tartışmalarda bunları çok yüksek bir siyasi bilinç seviyesinde buldum. Dikkatimi çeken husus, bunların sadece hazır sloganları tekrarlamakla yetinmeleriydi. Ne var ki, maddi imkanlarının kıtlığı dolayısıyla yeterli silahları yoktu.

Gezimizin devamında, Ürdün Nehri'ne 10 kilometre uzaklıktaki bir kampa vardık. Kamp, değişik tabiat şartlarının hakim bulunduğu bir bölgenin ortasında kurulmuştu. Yaya gitmek zorundaydık. Şelaleri aşarak, diğer kamp bölgelerine nazaran daha ağaçlıklı bir dağa tırmandık. Şiddetli yağmur altında bir mağaraya ulaştık. Orada bir kaç nöbetçinin silahlanıp kayalık ve ağaçlıklı dağlara dağıldıklarını gördüm.

Siyasi Eğitim

Sol kanadın ana üslerinde komando eğitiminden başka köklü bir siyasal ve kültürel eğitim programı da uygulanmaktadır. Bu program iki aşamadan ibarettir. Birincisi yeni başlayanlara mahsustur. Burada Filistin meselesini, tarihini, çevrenin durumunu, devrimle ilgili sorunları, Guevara, Castro, Mao Çe Tung ve General Giap'ın yazılarını, silahlı mücadelenin şartlarını öğrenmektedirler. Bundan sonra devrimci teorinin sosyal ve tarihi muhtevası izah edilmektedir.

Savaşçılara yönelttiğim bazı sorunlara aldığım karşılıklarda, onların Çin, Küba ve Vietnam deneyleri hakkında geniş bilgilere sahip olduklarını gördüm.

Programın altı hafta süren ikinci aşamasında, **devrimle ilgili olarak, sınıf mücadeleleri ve devrimci mücadelenin merhaleleri üzerine bilgi verilmektedir. Daha sonra Lenin'in «Ne Yapmalı?» ve «Devrim ve Devlet» isimli kitaplarıyla Çin ve Vietnam'da sosyalizmin kuruluşu üzerine açıklamalarda bulunulmaktadır. Milli devrimler ve bunların toplum bünyesinde niçin köklü değişimler yapamadığı tartışılmakta, örneğin Cezayir Devrimi'nin başarısızlığı üzerinde durulmaktadır. Bu konuda Baran, Bettelhein ve Dobb'un yazıları izah edilmektedir.**

Bu kamptakilere verilen mütevazı yemekler de, sol kanadın maddi imkanlarının sınırlı olduğunu gösteriyordu. Bu kanat, El Feth'in iddia ettiği gibi sekter olsa da, olmasa da, silahlı nüveleri kurmayı başarmıştır. Ancak, bazen hiç gerek olmadığı halde Kral'ın müdahalesine ve baskısına yol açabilecek bazı gereksiz olaylara sebebiyet vermek hatasına düştüğü de görülmektedir.

Sol kanadın Ürdün batı yakasına savaşçılarını gönderip İsrail'in ulaştırma araçlarını ve ekonomik hedefleri yıkmakla görevlendirdiği gibi bazı birliklerini de mülteci kamplarına gönderip onları halkçı mücadele için eğitmektedirler. Ürdün Nehri'nin batı yakasındaki halkın siyasi bilinci yükseltmek ve protesto hareketlerine teşvik etmekle görevli unsurlar da, sol kanatta hayli faaldir.

Sol kanat, ilk nüveleri kurarken, bazı nedenlerden ötürü, şiddetli ve keskin bir ideolojik çatışma vermek zorunda kalmıştır. Ne var ki, bu çatışmada mutaassıp davranışı, sol kanat için yararlı olmuştur. Çünkü onu, ortayolcu çözüm şekillerinden ve uzlaşma tuzaklarına düşmekten kurtarmıştır.

Şimdi sol kanat, bağımsızlığını kazanmış ve tek başına ayakta durmayı başarmıştır. Maddi imkanlarının kıt olmasının yarattığı hendikapı, mevcut şartlar içinde kendi metodlarını maharetle uygulamak suretiyle giderebilecektir. **Sol kanadın karşısında beliren en önemli engellerden birinin, ortaya geç çıkması olduğu kanısındayım. Zira, daha başlangıçta Filistin çerçevesi içinde halkçı ve devrimci önderliği olan bir milli hareketin kurulması hiç de imkansız değildi.** Halkın desteğini kazanmaları bakımından ilk hareketi solcu unsurların bizzat kendilerinin yapmaları gerekirdi.

El Feth'in varlığını bugün için kabul eder gibi görünen Filistin halkının yine de Demokratik Filistin Halk Kurtuluş Cephesi'ni benimsemesi ihtimali çok kuvvetlidir. Çünkü gerekli potansiyel mevcuttur. D. F. H. K. C.'nin geç kalıp kalmadığını zaman ve onun devrimci mücadeleyi yürütmekteki gücü gösterecektir.

Nâzım Hikmet'in Ölüm Yıldönümünde

1967'de «YÖN» dergisinin 214. sayısında, Nâzım Hikmetin, kendi şiirini anlatan bir yazısını yayımlamıştım. Elime geçen gazetelerden ve dergilerden öğrendiğime göre («Papirüs»ün 1967, 16. sayısında sayın Mehmet Doğanın yazısı ve başkaları) bu yazı, Nâzım Hikmetin sanatını ve hayatını araştıranlar için faydalı olmuş.

Büyük şairin kendi eliyle yazdığı ve şimdiye kadar türkçe olarak hiçbir yerde yayımlanmamış başka bir yazısını, altıncı ölüm yıldönümü dolayısıyle sayın Türk okurlarına sunuyorum.

Üstat bu yazıyı Moskovada çıkan «Teatalnaya Jizn» (Tiyatro Hayatı) dergisi için yazmıştı. Sovyet tiyatrolarının hemen her akşam Nâzımdan 4 piyes oynadığı sıralardaydı. Sanat dergilerinde, Nâzımın oyunları üstüne ünlü tiyatro eleştiricilerinin yazıları çıkıyordu. «Tiyatralnaya Jizn» dergisi Nâzımdan kendi tiyatro anlayışı üstüne bir yazı istedi. Üstat yazıyı yazdı, ben rusçaya çevirdim ve dergiye götürdüm. Yazı basıldıktan iki üç gün sonra dergiye mektuplar gelmiye başladı, okurlar Nâzımdan kendi tiyatro hayatını anlatan uzunca bir hatıra yazmasını istiyorlardı. Oysa Nâzımın böyle bir hatıra yazmağa niyeti yoktu. Dergiyi çıkaranların ısrarı üzerine Nâzım yazılarına devam etti ve böylelikle bir küçük yazı olarak tasarladığı makale 4 yazı oluverdi ve derginin 4 sayısında basıldı.

Aşağıda okuyacağınız, o dergide çıkan yazıların türkçe asıllarıdır. Orijinalleri bendedir.

Ekber BABAYEV

Tiyatro yazarlığım üzerine

Nâzım HİKMET

Nâzım Hikmet'in İstanbul'da sahneye konan bir oyunu: YOLCU

İlk tiyatroyu nerde, ne zaman gördüm? Karagöz de tiyatrodan sayılırsa, İstanbulda gördüm, sünnet düğünümde sekiz yaşımda. Belki daha önce mahalle kahvesinde ramazan gecelerinden bir gece seyretmişimdir Karagözü, ama aklımda kalmamış. Meddahı da ilkönce sünnet düğünümde dinledim. O ilk Karagözümle ilk Meddahımdan aklımda kalan bugün? Ak ve avuç içi kadar perdenin öte yanında Karagözle Hacivatı oynatan incecik değneklerin durup dinlenmeden uzanıp kısalan gölgeleri.

Ne tuhaf, Karagözle Hacivadın perdedeki renkli hayaletleri değil de, değneklerinin bir silinip bir beliren gölgeleri kalmış aklımda. Neden?

Karagözle Hacivadın kollarına, gövdelerine, külahlarına takılıp onları oynatan değneklerin, o değneklerin arkasındaki göze görünmez Karagözcünün işi çevirdiğini, sekiz yaşımda değil elbet, ama on dokuzumda meselâ anladım da ondan mı? Belki de.

Peki, ya Meddahtan aklımda ne var bugün? Yüzünü, gözünü hatırlamıyorum, anlattığı hikâye, yaptığı taklitler de büsbütün aklımdan çıkmış. Ama sesi kulağımda. Böyle sesleri, size bir şeyleri ille de beğendirmek, sizi memnun etmek, sizi güldürmek için çabalıyan sesleri sekizimden altmışıma kadar boyuna duydum.

Karagözle Meddah belki de tiyatrodan sayılmaz. Ama operet tiyatrodur. İlk opereti yine İstanbulda, Birinci Dünya Savaşı içinde, 915 te sanırsam, seyrettim. Bu bir Avusturya operetiydi. İstanbula turneye gelmişti. Baş aktrisi Miloviç adında belki Avusturyalı, belki Macar ama, hâlâ gözümün önünde, çok pembe, çok ak, çok sarışın, iri yarı, bıngıl bıngıl bir avrattı. On üç on dört yaşımdaydım. Bizde oğlan çocukları da, kız çocukları da tez erişir. Bu Miloviç'e harp zenginleri beşyüzlük bankanotlardan yorganlar diktiler, cıgarasını bin liralıklarla yaktılar. Oysa o sıralarda İstanbul halkı süpürge tohumu unundan ekmek yiyordu. Dört cephede delikanlılar kan revan içinde, aç, çıplak döğüştürülüyordu. Belki bundan dolayı, şimdi bile Çardaş operetinden bir parçayı ne zaman dinlesem bir yandan haykırmak, birilerine sövüp saymak gelir içimden, tepeden tırnağa isyan kesilirim, bir yandan da ateş basar yüzümü, Miloviçin çok tombol iki meme arasını görürüm. Miloviçi bir kere seyrettim Çardaşta, başım döndü, ama sevdalanmadım. İlk sevdalandığım aktris Eliza Benemecyandır. Osmanlı imparatorluğu yıkılmıştı. İtilaf orduları, donanması İstanbulu işgal etmişti. Anadoluda emperyalizme karşı ayaklanmalar başlamıştı. Ben ilk şiirimi çoktan yayımlamıştım. Eliza Darülbedayi tiyatrosunun baş aktrisiydi. Türk tiyatro sahnesine aslı türk olan kadın daha çıkmamıştı. İslam dini onu sahneye çıkarmıyordu. Eliza aslen ermeniydi. Ermenilerin modern türk dıramının, komedisinin, opera ve operetinin kuruluşundaki payı çok büyüktür. Türk tiyatro tarihi Manakyanlarla, Papazyanlarla, Eliza Benemecyanlarla övünür.

Darülbedayi'de ilkönce hangi piyeste Elizayı seyrettiğim aklımda değil. Ama Elizaya görür görmez birden vuruldum, bunu çok iyi biliyorum. Türkçeyi yüzde yüz İstanbullu hanımefendiler gibi konuşuyordu. Ömrümde bu kadar iri göz görmedim. Konuşurken yanakları al al oluyordu. Burnu iriceydi. Ak ellerinin, alabildiğine ak ellerinin yumuşak hareketleri hâlâ gözümün önünde. Tiyatrodan çıktım. Piyes yazmalıyım, dedim, başka çaresi yok, bir piyes yazmalıyım, ancak bu yolla onu biraz daha yakından görebilirim, belki de elimi sıkar. Ama piyes yazmak bana yeryüzünün en zor işi gibi geliyordu. Bir piyes yazıp Darülbedayie vermek, sonra parterde en ön sırada, hayır, yanda dıramyazarı locasında oturup, Eliza Benemecyanı seyretmek, benim piyesimi oynarken seyretmek...

Piyesi şiirle yazacaktım. Ama konu ne olacak? Elbet te sevda. İlk piyesim: «Ocakbaşı» böyle doğdu. Çok yaşlı, çok akıllı, çok iyi, çok şair bir adam bir dağ başında yaşıyor. Gecelerden bir karlı gece çok güzel genç bir kadın soluk soluğa çalıyor kapısını. Koca kişi eve alıyor genç kadını. Ocak başına oturtuyor. Kadın bir şeylerden korkmaktadır. Koca şair yatıştırıyor korkusunu kadının. Ona ocak başında geçirilen uzun kış gecelerinin güzelliklerini anlatıyor. Ona aklın, hikmetin, felsefenin, düşünce ve şiir dünyasının kapılarını açıyor. Bu kapılardan girip mutluluğa kavuşacağına inandırıyor kadını. Ama pencerenin karlı camlarını kırarak bir delikanlı atlıyor içeriye. Genç kadını kovalıyandır, genç kadının korkusudur. Ve yürü diyor ona, gel benimle, elimden kurtulmanın yolu yok. Koca kişi açıyor kapıyı - pencereden çıkmasınlar diye anlaşılan - ve iki genç, erkeği önde, dişisi arkada gidiyorlar...

Niye ilk piyesim bu? İşin tuhafı, piyesteki Koca kişi bendim. Oysa on sekiz yaşımdaydım o zaman. Sonraları düşündüm. Kendimi o koca kişi sayışım, Elizayla aramda her hangi bir bağın kurulmasının imkânsızlığındandı. Eliza nerde, ben nerde, Eliza kim, ben kim. Ben onu bir saat şiirimle, aklımla piyesimin ocak başında tutsam bile, bir saat sonra perde inecek - pencerenin camları kırılacak - Elizanın ünlü ve bana o zamanlar hernedense çok zenginmiş gibi gelen hayatı onu alacak benden. Ocakbaşı piyesimi bitirdim, ama Darülbedaiye veremeden Anadoluya kaçmak, milli kurtuluş savaşına katılmak gerekti

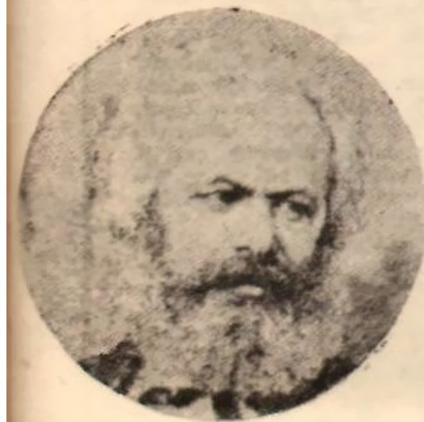
Ankarada 921 kışında, ahırdan bozma salaş bir tiyatroda, gaz lambalarının ışığında ve ikide bir soğuktan avuçlarına hohlıyarak Otello Kâmil'i seyrettim. Ömrümde ilk defa Şekspiri seyrettim. Abdullah Cevdet adında bir eski Jön Türk şairi arap ve acem sözcükleriyle dolu bir dille Büyük Üstadı türkçeye çevirmişti. Otello'yu, Hamlet'i filân okumuştum, şaşmıştım, hayran olmuştum ama pek anlamamıştım. Kâmil bir gezgin aktördü. Repertuvarında bir tek piyes vardı denilebilir: Otello. Otello'yu Payazyan üslûbuyla oynadığını söylerler. Ne yazık Papazyan'ı Otello'da seyretmek nasibolmadı. Ama çırağı Kâmil'in Otello'suna bakıp Ustasının ustalık kertesini kestirmek mümkün.

Kâmil, Ankarada kaldığım aylar içinde Venedik Amiralını belki on kere oynadı, ben her keresinde ordaydım. Şekspire hayranlığımı Abdullah Cevdetin kötü, çok kötü çevirmelerine borçluyum, ama Şekspiri bana Vagram Papazyan'ın çırağı Otello Kâmil anlattı. Kâmil çoktan öldü, aç, sefil, hasta, göçüp gitti. Papazyan Sovyetler Birliğine geldi, inşallah sağdır. Halk Artisti olduğunu biliyorum.

921 de Batum'a geçtim. O zamanki adıyla «Fransa» otelinde, bir yandan günde iki tabak mısır unu çorbamı, bir çeyrek funt kara ekmekle yedim, bir yandan takunyalarımı takırdatarak mitinglere gittim, bir yandan Türkiye Komünist Fırkası Dış bürosunun çıkardığı

Tiyatro yazarlığına niçin ve nasıl başladığını anlatan Nazım Hikmet

Nâzım Hikmet, Karl Marx'ın hayatını ve mücadelelerini kapsıyan bir oyun da yazmak istemişti.

«Kızıl Sendika» dergisinde çalıştım, bir yandan da şu «Küçük İllüstirasyon» serisine yayımlanan fıransızca piyesleri okudum, belki yüz tane, ard arda, belki daha çok. Yerleştiğim odanın dolabında buldum onları. Hepsi dokuz yüz on dörtten önceki tarihlerde çıkmıştı. Fransız bulvar tiyatrolarının o zamanlardaki repertuvarıyla, Fransız Vodviliyle altı ay haşır neşir oldum. Yalnız o devirlerdeki Fransız Burjuva ve küçük burjuvalarının içyüzünü değil piyes yazma tekniğinin bir çok cilvelerini de öğrendim.

«Ocakbaşı»ndan sonra bir piyes daha yazmıştım, Vâlâ Nureddin isimli bir Türk yazarıyla birlikte, Anadoluda, Boluda, öğretmenlik ettiğim sıralarda. «Taş yürek». Köylü bir deli bir köy ağasının köy odasına konuk oluyor. Konuşulanları dinliyor. Köylüler ağa için taş yürekli herif, diyorlar. Deli, gece boğuyor ağayı, göğsünden taş yüreğini çıkarmak istiyor, ama hiç bir şey bulamıyor. Tüh, diye haykırıyor, herifin yüreği yokmuş... Sosyal motifi bu pek belli ve bir hayli Gran Ginyol piyesin bana büyük bir yararlığı dokundu: köylü dilini, daha doğrusu Bolu köylüklerinde konuşulan dili inceledim, bu incelemeden, genellikle halk diline atlamam sonraları zor olmadı.

Dönelim Batum'da Küçük İllüstirasyonlara. Günün birinde «Bethoven» diye şiirle yazılmış bir piyese rastladım. Hiç te kötü yazılmamıştı aklımda kaldığına göre. Belki de kötü yazılmıştı, şimdi okusam hiç hoşuma gitmez. Ama yazmak isteyip te hâlâ yazamadığım ve yazamadan öleceğim diye korktuğum konuyu o piyes verdi bana: Karl Marks'ın hayatını yazmak bir piyeste, yahut bir kaç piyeste.

İlk operayı, ilk baleyi, ilk gerçek tiyatroyu Moskovada gördüm. Opera şaşırttı beni, ama o zamanlardan yani 920 - 28 yıllarından söz ediyorum, aklımda kalan, o zamanki sahneye konuluşları ve oynanışları ve o zamanki dekorlarıyla «Karmen» ve o zamanki adıyla «Kraşnı Mak».

Doğrusunu isterseniz operayı sevmiş değilim. Büyük sanat, zor sanat, yapıları da büyük oluyor, hem resmi tarafları da var. Opera her devlette resmi tiyatro, evet, ne yapayım, ne ilk görüşte sevdim, ne şimdi sevebiliyorum. Ama ders almadım değil. Aldım. Hem yalnız dıramyazarlığı alanında değil, şiir yazmak işinde de, hattâ günlük hayatımda operanın bana verdiği, daha doğrusu tersine verdiği derslerden yararlandım. Sanatta ve hayatta kestirmeliğin, sadeliğin, (süssüzlüğün, yaldızsızlığın ve kadifesizliğin gerektiğini) «Bolşoy» da (1) seyrettiğim operalardan öğrendim. Mali Teatr'dan (2) aklımda hiç bir şey kalmamış, o zamanlardan konuşuyorum. Yeni zamanlarda «Afrodit Adası»nı (3) sevdim. Az kalsın unutuyordum, opera resim ve heykel ve hattâ mimarlık anlayı-

şım, zevkim üstüne de etkili oldu. Opera sahnelerine, sahneye konuşlarına, opera artistlerinin jestlerine filan benziyen resimleri, resim kompozisyonlarını, heykelleri hâlâ sevmem. Dokuzyüz yirmi yıllarında Meyerhold (4) için yazdığım bir şiirde, Bolşoy'dan: «Bolşoy teatrın yapısı mükemmel arpa anbarı olur!» diye söz ettim. Elbette haksızlık etmişim. O zamanki Bolşoy balelerinden aklımda hiç bir şey kalmamış. Yalnız «Güzel Yusuf» diye bir bale seyrettim. Bolşoy'un değildi, başka bir turupundu sanıyorsam. İşte üstümde etkisi olan, hem de nasıl, bale budur. Durmadan kımıldanan, değişen kompozisyonun, yalnız balede değil, dıramda, romanda, şiirde, nasıl olması gerektiğini o «Güzel Yusuf» balesinden öğrendim. Onu yine öyle oynasalar her keresinde kırk bin ders almak için kırk kere daha giderdim.

Ben, Stanislavski'nin, (5) Meyerhold'un, Vahtangof'un, (6) Tairof'un (7) ellerinden taze çıkmış, dumanı üstünde, buram buram hayat, devrim, güzellik, kahramanlık, iyilik, akıl, zekâ kokan oyunlar seyrettim. Ben 922 de MHAT'ta «Ayaktakımı Arasında»yı, (9) ben Meyerhold'ta «Tarelkin'in Ölümünü», (10), «Fırtına»yı (11), «Müfettiş»i (12), ben Kamerni'de «Fedra»yı (13), ben Vahtangof'ta «Turandot»u (14) seyretmiş adamım... Bütün bunları seyredersin de donmuş, hareketsiz sanat anlayışın altüst olmaz mı? Karşında birbirinden geniş ufuklar açılmaz mı? Halkın için, halklar için, insan için umutlu, aydınlık, ileriye, haklıya, doğruya, güzele, hürriyete, kardeşliğe çağıran eserler yazmak için yanıp tutuşmaz mısın? Benim de başıma aynı şey geldi.

Burda yalnız bir satırlık sözüm var: o devirlerde, ana akımıyla, tiyatroda yenilik piyesten değil, rejisörden, artistten, ressamdan geliyordu. O yılların altın devriyle, yirminci Kongre'den sonra pırıldamağa başlıyan ve şavkı yakın yıllarda göklere vuracak olan yeni altın devri - Sovyet tiyatrosundan söz ediyorum - arasındaki farklardan biri de, şimdi yeniliğin dıramyazarlığından da, piyesten de gelmeğe başlamasındadır. O zamanki reji ve sahneye konuş araştırmaları şahsen benim dıramyazarlığım üstünde etkili oldu, dıramlarımı meselâ Meyerholdun, yahut Stanislavskinin, yahut Vahtangofun sahneye koyuşlarını göz önünde tutarak kurmağa başladım. Kafatası piyesimin yapısında Meyerhold mektebinin etkisi büyüktür. «Unutulan Adam» da Stanislavski'nin, «İvan İvanoviç Var mıydı Yok muydu»da Turandot'un...

Sovyet tiyatrolarının etkisi şiirimin üstünde Sovyet şiirinin etkisinden büyüktür. Burda tiyatro derken dıramyazarlığın değil, rejiyi, artisti, ressamı göz önünde tutuyorum. Bu etkiyi ayrı ayrı örnekler vererek gösterebilirim ama, benden başka kimseyi ilgilendirmiyeceği için vaz geçiyorum. O zamanlardaki Moskova tiyatroları bende, aramak, incelemek, derinlere inmek, abstıraksiyonlar ve genelleştirmeler yapabilmek ihtiyacını doğurdu. Hem yalnız sanatta değil. Böylelikle ideolojik gelişmeme yardım ettiler. KUTV de (15) aldığım ve beni adam eden marksizm derslerimi o zamanki Sovyet Tiyatrolarının projektörleri altında da okudum...

---

(1) «Bolşoy» — Moskova'daki «Büyük (rusça — bolşoy) Opera ve Bale Tiyatrosu»

(2) «Malı Teatr» — Moskovadaki «Küçük (rusça — malı) Tiyatro»

(3) Afrodit Adası - çağdaş Yunan şairi ve dramyazarı Aleksis Parnis'in piyesinin adıdır.

(4) Meyerhold Vsevolod Emilyeviç (1874 - 1940) — Sovyet ve Dünya tiyatro sanatı alanında büyük hizmeti geçmiş olan rejisör, 1920 yıllarında, Moskovada orijinal oyunlarıyla tiyatro sanatında bir dönüm yapmış olan «Meyerhold Tiyatrosu»nun kurucusu ve şefi de odur.

(5) Stanislavski K. S. (1863 - 1838) - Büyük Rus rejisörü.

(6) Vahtangof Y. B. (1883 - 1922) - Ünlü Rus rejisörü, Moskova'daki «Vahtangof Tiyatrosu»nun kurucusu.

(7) Tairof A. Y. (1885 - 1950) - Rus rejisörü, Moskova'daki «Kamerni Teatr»ın /Oda tiyatrosu/ kurucusu.

(8) MHAT - Rusça: Moskovski Hudojestvenni Akademiçeski Teatr (Moskova Darülbedai Tiyatrosu)

(9) «Ayaktakımı Arasında» - Gorki'nin piyesi

(10) «Tarelkin'in Ölümü» - Rus yazarı Suhovo - Kobilin'in piyesi. 1922 de Meyerhold sahneye koymuştur.

(11) «Fırtına» - Rus Dramyazarı A. Ostrovski'nin piyesi.

(12) «Müfettiş» - Gogol'ün piyesi

(13) «Fedra» - Fransız yazarı Rasin'in piyesi

(14) «Turandot» - «Prenses Turandot», İtalyan yazarı Karlo Gotsi'nin eseri.

(15) KUTV - (Rusça: Kommunistiçeski Üniversitet Trudyaşihsya Vostoka), Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi - Nâzım Hikmetin 1922 - 28 yıllarında okuduğu üniversite.

haftanın karikatürü

(Ankara 25.5.1969)

(İstanbul 27.5.1969)

Toplum polisli geniş cephe!

BASIN DİYOR Kİ

Sükan'ın SS Kıtaları Gazeteci Dövüyor!

Toplum polisinin **«devletin güvenlik örgütü»** olarak değil, tam bir terör çetesi halinde saldırganlıklarına devam ettiği, ancak geçen haftanın başında, Ankara'da gazetecilerin hastanelik edilinceye kadar dövülmesinden sonra bir kısım basın tarafından farkedilmiştir. Toplumu polisinin geçen yıl Teknik Üniversiteye saldırarak cinayet işlemesinden, yine toplum polisinin himayesinde düzenlenen *Kanlı Pazar'da iki kişinin öldürülmesinden* ve yüzlerce kişinin yaralanmasından sonra dahi bu vahşi terör üzerinde durmayan ve bu suretle bir nevi suça iştirak eden, tarih önünde sorumlu olan bir kısım basın, toplum polisinin ve mene bir çete halinde çalıştığını farkettikten sonra yaygarayı basmıştır.

Geçen hafta Ankara 19 Mayıs Stadyumunda oynanacak bir maçtan önce bazı seyircilerin tel örgülerden sahaya atlamak istemeleri üzerine çıkan olayların fotoğraflarını çekmekte olan foto muhabirleri, 40 bini aşkın seyircinin gözleri önünde toplum polisi tarafından kıyasıya dövülmüşler, bir muhabir de cop ve tekme darbeleri ile bayıltılmıştır. Öteden beri toplum polisine infial duyan halkın galeyana gelerek toplum polisine şişe atmaya başlaması üzerine alınan askeri tertibat, olayların gelişmesini önlemiştir.

Toplum polisinin bu çirkin davranışını protesto etmek amacıyla Ankara Gazeteciler Cemiyeti üyeleri İçişleri Bakanlığı önüne kadar yürüyerek Bakanlığının önüne bir siyah çelenk ve üzerinde **«Toplum polisi müdürü Yılmaz Sezgin 48 saat içinde ve toplum polisinin bugünkü zihniyeti tüm olarak değiştirilmediği takdirde Türkiye'de İçişleri Bakanı diye bir bakan bulunmadığı gerekçesiyle kapı tarafımızdan mühürlenecektir.»** yazılı bir pankart bırakmışlardır.

Ayrıca bir bildiri yayınlayan Ankara Gazeteciler Cemiyeti, bu tecavüze paravan olanların başında Başbakan ve İçişleri Bakanı'nın bulunduğunu belirterek şöyle demiştir:

«25 Mayıs 1969 günü Toplum Polisi gazetecilere karşı ağır bir tecavüz hareketinde bulunmuş, görev başında olan basın mensuplarını jop, yumruk ve tekmelerle bayıltıncaya kadar dövmüş, silah çekmiş, makinalarını parçalamış, görev yapmalarını engellemiştir.

«Toplum Polisinin her olayda basın mensuplarına karşı giriştikleri bu kasıtlı tecavüz olayları, Türk halkının haber alma hürriyetine karşı girişilmiş bir tecavüz niteliğindedir.

«Toplum Polisi Müdürü Yılmaz Sezgin'in direktifi ile devam eden bu tecavüzlere paravan olanların başında, muhakkak ki Başbakan ve İçişleri Bakanı gelmektedir.

«Dünyanın her tarafında polis, basın mensuplarının yardımcısı iken, Türkiye'de tam tersi basını sindirme aracı olarak kullanılmaktadır.

«Olayların müsebbipleri, Anayasa suçlularıdır. Anayasaya jop sallayanların, silah çekenlerin, tecavüz edenlerin cezasız kaldığı düşünülemez. Bu üzücü tecavüz olayları basını hiçbir zaman sindirmemiştir. İçişleri Bakanı'nı Toplum Polisi Müdürü'nü «BASIN VE HALK DÜŞMANI» olarak ilan etmek durumundayız.

«İçişleri Bakanı Türk Basınına, Türk halkına ve Anayasa'ya girişilen tecavüzleri önleyebilme gücünü kendisinde görmüyorsa, yapacağı en haysiyetli iş istifa etmesidir.»

Verilen 48 saatlik süre geçtiği halde *toplum polisi müdürünün* görevinden alınmamasını protesto eden basın mensupları, İçişleri Bakanlığına tekrar yürümüşler ve Bakanlığın kapısına, **«Türkiye'de İçişleri Bakanlığı yoktur - Basın»** yazılı bir pankart bırakmışlardır.

Olayı çeşitli sendikalar ve basın kuruluşları da protesto etmişlerdir. Bütün muhalefet partileri liderleri de verdikleri demeçlerde toplum polisinin demokratik düzeni tehdit eden bir tehlike haline geldiğini belirterek *bir an önce kanun önünde sorumlu bir örgüt haline* getirilmesini istemişlerdir. **Bir milletvekili de Millet Meclisi'ne** İçişleri Bakanı tarafından cevaplandırılması isteğiyle olayla *ilgili bir önerge vermiştir.*

Evet, toplum polisi «devletin güvenlik örgütlerinden» biri olarak değil, iktidarın emrinde, *SS kıtası halinde faaliyette* bulunmakadır. Halkın toplum polisini şişe yağmuruna tutması da bu gerçeğin artık geniş kitlelerce de anlaşılmış olduğunu göstermektedir. Bu gerçeği göğüsleyemeye ne Demirel'in, ne Sükan'ın, ne de toplum polisinin avukatlığını yaparak toplumcu basına dava üstüne dava açan basın savcılarının gücü yetecektir!

Sosyalist gerçekçilik (!)

... Bizim Yolaç'ın bir tarihte yorumda yazdığı gibi, «Palavrayı bırakmak» ve gerçeklere bakmak lâzım. Türkiye'nin gerçeği bu. Gazeteler yaşamak istiyorsa, batmamak istiyorsa, gazete sahipleri ayakta durmak istiyorsa, lotaryacılık yapacaklar. Bizim gibi sağcılıktı, solculuktu, devrimcilikti gibi iddiaları olanlar ise, iki kere ikinin dört ettiği kadar kesin olan bu gerçek karşısında, lotaryacılık deyip omuz silkme durumunda değiliz. Bu her şeyden önce gerçekçilikle bağdaşmıyor.

İLHAMİ SOYSAL
(Akşam - 28.5.1969)

■

Yolaç'ın dümensuyunda kaybettiği mesafe için Soysal'a tebrikler! Lotarya, sosyete dedikodusu, Amerikan sigortası prodüktörlüğü, kumaş ticareti ve sosyalizm bezirganlığı! *Ya Lenin ile Mustafa Kemal'in* mektupları hakkındaki yazı serisine ne demeli? Ali Kemal namında bir adama vermişler kalemi, sosyalist (!) gazetede 1920'lerin Türk sosyalistlerine küfrettiriyorlar. Tıpkı bir başka yazarın kaleminden geçen yıl bugünün Türkiye sosyalistlerine küfrettirdikleri gibi... Bunun da adı sol gazetecilik! Sol gerçekçilik!

Bu ne hezeyan ?

«Magazin» ve **«dergi»** kelimelerinin aynı anlama geldiğini bilemeyecek, Che Guevara, Douglas Bravo ve Cohn - Bendit'in isimlerini dahi doğrudürüst yazamayacak kadar dil bilgisinden yoksun oldukları halde boylarından büyük işlere girişip âleme strateji dersi vermeğe kalkışanlara;

1. ANT'ın benimsediği TİP stratejisi, parti tüzük ve programında yazılıdır. Sosyalist hareketi bölmek ve sonradan rezil olmak bahasına İnönü'lerle, Ecevit'lerle, *faşistliği müseccel* kişilerle *cephe* kurmaya zaman harcayanlar, herhalde TİP'in tüzük ve programına göz atacak zaman bulamamış olacaklardır.

2. Mehmet Şevket Eygi'nin meydana çıktığı günden *beri kendisine ve temsil ettiği istismarcı zihniyete* karşı tek başına en sert kavgayı verdiği kolleksiyonlarıyla sabit bulunan ANT'ı onunla aynı safta göstermeğe kalkışmak, dürüstlük ve mertliğin hangi seviyesinde bulunduklarını gösterir.

3. Mihri Belli, İlhan Selçuk ve Türk Solu hakkında soruşturma polis zabıtları ve 16.1.1968 tarihli Türk Solu Dergisi'nin haberi üzerine açılmıştır. Nitekim, savcılığın Recai Galip Okandan, Sulhi Dönmezer ve Ayhan Önder'den kurulu bilirkişi heyetine yaptırttığı inceleme üzerine hazırlanan raporda sadece bu deliller üzerinde durulmakta *ve ANT'tan hiçbir şekilde söz edilmemektedir.*

4. ANT hakkındaki soruşturma ise, bu soruşturmadan çok sonra, 31.1.1968 tarihinde Metin Toker'in *dergimizdeki açık oturum haberini tahrif ederek yaptığı* jurnalci yayın üzerine açılmıştır. Türk Solu'nun sadece iki cümlesini iktibas ettiği 20.2.1968 tarihli uzun haberimizde de ANT hakkındaki dâvanın sonradan Metin Toker'in jurnaline dayanarak açıldığı belirtilmiştir. ANT'ın yayınından dolayı kimse kovuşturmaya uğramamış, sadece ANT'ın sorumlu müdürü Yaşar Uçar, Toker'in jurnali üzerine suça iştirak ettiği iddiasıyla sonradan sanık olarak dâvaya dahil edilmiştir. ANT'ı illa de suçlamak sevdasında olanlar, bir yıl sonra Toker'in iğrenç jurnaline dergilerinde bir sayfa ayırmakla okurlarına saygısızlık etmişlerdir.

5. Kendilerini kurtarmak çabasındaki zavallılar, hâlâ okuyucuyu enayi yerine koymaya çalışarak, ANT'ın açık oturumu yanlış yansıtması üzerine 6.2.1968 tarihinde *doğrusunu yayınladıklarını söylemektedirler. Oysa* gerek Belli'yi, gerek kendilerini mahkemeye sürükleyen Türk Solu'nun yazısı 6.2.1968 tarihinde değil, 16.1.1968 tarihinde, yani ANT'ın 23.1.1968 tarihli sayısından bir *hafta önce yayınlanmıştır.* Bu umutsuz debelenmeleri, kendilerini **«müfteri»** olmaktan kurtaramayacaktır.

6. ANT'a karşı imzasız yazılarla cihad açanların bugün **«Donkişotluk özentilerinin altına açık imza atmak»**tan sözetmeleri gerçekten eğlendiricidir!

7. Önceki sayımızda yer alan ve mugalataya saparak cevaplandırmaktan kaçtıkları sorularımız bakidir:

Bay Belli, ANT'ta yayınlanan cümlelerinden hangisini kabul etmemektedir?

Türk Solu'nda yayınlanmayıp da ANT'ta yayınlanmış ve bu yüzden bilirkişice suç sayılmış herhangi bir cümlesi var mıdır? **Yoksa** *tamamen aksi mi* **olmuştur?** Kendisini sanık durumuna düşüren cümleler hangi dergide yer almıştır?

Hemen belirtelim ki, ANT, başka bir dergide yayın*lanmış da olsa, gerek Belli'nin, gerek Selçuk'un konuş*malarında suç bulunmadığını, evvelce olduğu gibi, bugün de adalet önünde savunmaya devam edecektir. Çünkü bizce mesele, dâvanın şekli değil, özüdür.

Bir nokta daha... Türkiye sosyalist hareketinin emperyalizme ve komprador burjuvazi — toprak ağası — Amerikancı bürokrat koalisyonuna karşı ölümkalım kavgası vermek zorunda olduğu bir dönemde böyle seviyesiz bir polemiğe ayıracak ne zamanımız, ne de sayfamız vardır. Strateji (!) lerinin iflası karşısında çılgına dönüp ne yaptıklarını bilmeyenleri daha fazla muhatap kabul edecek değiliz.

Varsınlar, sosyalist hareketi bölme ihaneti içerisinde monologlarına diledikleri gibi devam etsinler!

ANT ● Haftalık Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Genel Yayın Müdürü DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sorumlu Müdürü: ALPAY KABACALI ● Teknik Sekreter İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare Yeri: CAĞALOĞLU, Başmusahip Sok. Tan Apt. 10/11 İSTANBUL ● Tel. 27 81 09 ● P K 934 — Sirkeci - İSTANBUL Ankara Temsilciliği: Tel. 13 40 20 ● Dizgi ESENDİKLİ MATBAASI ● Baskı: VATAN

● Taşra Dağıtımı: HÜRRİYET DAĞITIM A. Ş. — Cağaloğlu - İstanbul, Tel.: 27 38 54 ● İstanbul Dağıtımı: FUAT BÜTE - Ankara Cad. 84 - İSTANBUL, Tel.: 27 89 49 ● Abone Şartları: Yıllık 44 Lira, Altı Aylık 22 Lira, Üç Aylık 11 Lira ● İlan: Santimi 25 Lira; Yayın ilanları yüzde 50 indirimlidir ● Tam sayfa yayın ilanları 1500, yarım sayfa 800 Lira'dır ● Küçük yayın ilanları kelimesi 75 Kuruş'tur.